

BASINDA SİYASAL LİDERLERİN VE KÖŞE YAZARLARININ SOSYAL HAKLARA İLİŞKİN İLETİLERİNİN ANALİZİ

Fusun Alver
Kocaeli Üniversitesi

ÖZET

Medya sistemi siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel sistemlerden enformasyon almakta, bu enformasyonları medyanın kendi üretim ve iletim tekniklerine göre işleyip, biçimlendirerek, kamuoyuna sunmaktadır. Dolayısıyla da siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel gerçekliğin yeniden üretilmesinde ve tasarlanmasında tek belirleyici sistem olmamakla birlikte etkili olmaktadır. Problem; siyasal sistemin, sosyal politika ve sosyal haklar alanında var olan sorunlara yönelik belirlemelerinin ve çözüm önerilerinin, siyasal seçimler öncesinde siyasal liderler tarafından yeterince ortaya konulamamasının yanında medya sisteminin, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderlerinin, sosyal politika ve sosyal haklara ilişkin problemleri, izlenen politikaları ve izlemeyi öngördükleri politikaları kamuoyuna iletirken, iletilere ne ölçüde meşruiyet sağlamaya ve rıza üretmeye çalıştığı veya eleştirel bir yaklaşımla müzakereci veya muhalif bir yaklaşımı üstlendiği ve çözüm önerisi formüle edebildiğidir.

Bu çalışmada; 12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleştirilen siyasal seçimlerde; siyasal partilerden AKP, CHP, MHP ve BDP'li siyasi liderlerin, uygulanan sosyal hak ve sosyal politikalara yönelttikleri eleştiriler, siyasal seçimler sonrasında siyasal iktidara sahip olmaları halinde uygulanmasını önerdikleri ve vaat ettikleri sosyal politikalar, 1 Mayıs 2011-10 Haziran 2011 tarihleri arasında Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman ve Yeni Çağ gazetelerinde, gazete yazı türlerinden haberler içinde incelenecektir. Ayrıca aynı zaman dilimi içinde siyasi liderlerin eleştirdikleri, önerdikleri ve vaat ettikleri sosyal hak ve sosyal politikaların Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman ve Yeni Çağ gazetelerinde köşe yazarları tarafından ne ölçüde ele alındığı ve nasıl yorumlandığı irdelenecektir. Haber ve köşe yazıları, içerik analizi yöntemi ile incelenecektir. Bu çalışmada; her siyasal partinin ideolojisine göre liderinin sosyal politikalara ve sosyal haklara yaklaşımına yönelik varsayımlar geliştirilecektir. Aynı şekilde farklı gazetelerin yayın kimlikleri ve yayın politikalarına uygun olarak köşe yazıları için de varsayımlar formüle edilecek, buradan hareketle oluşturulan değişkenler, kategori sisteminde somutlaştırılacak ve elde edilen bulgulara göre varsayımlar sınanacak ve yorumlanacaktır.

Bu araştırmanın temel soruları şunlardır: Siyasal seçime hazırlanan siyasal partilerin liderleri seçim konuşmaları sırasında tüm diğer konular ve alt konular içinde (iç politika, dış politika, ekonomi, sosyal ve toplumsal konular, sağlık vb.) sosyal haklara ne ölçüde yer ayırmaktadır? Sosyal hakların siyasal seçim konuşmaları içinde sahip olduğu öncelik nedir? Siyasal liderler, sosyal hakları hangi siyasal, ekonomik, toplumsal-kültürel bağlamda problemleştirmekte ve hangi çözüm önerilerini getirmektedirler? Yukarıda belirtilen gazetelerde köşe yazıları içinde siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal haklar ne ölçüde sorgulanmakta, hangi bağlamda ve nasıl yorumlamakta, eleştirilmekte ve çözüm önerisi formüle edilmektedir?

Anahtar Sözcükler: Medya, haber, köşe yazısı, sosyal haklar.

ABSTRACT

The media system receives information from political, economic, social and cultural systems, and processes and reproduces these information with its own production and transmission techniques then presents to the public opinion. Thus, it is effective about reproduction of political, economic, social and cultural reality but not the only determinant system. The problem is; in addition the political system's determinations and solution suggestions about the existing issues are not expressed enough by the political leaders before the political elections; the media system while disseminating the issues and thoughts about suggestions of political leaders on social rights to the public opinion before the political election, how media system ensures legitimacy to messages and tries to manufacture of consent or undertakes negotiative or critical approach and formulates solutions.

In this study, political election which was held on June 12, 2011, the critics about social rights of the political leaders from AKP, CHP, MHP and BDP and social policies proposed and promised by them if they have political power after the elections will be examined in the news from types of writing in newspapers between 1 May 2011 to 10 June in Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman and Yeni Çağ. In addition, in the same period of time, the critics, proposes of political leaders and social rights, proposed by them, will be discussed how the news are dealt with and interpreted by newspapers columnists, belonging to Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman and Yeni Çağ. The news and columns will be examined by content analysis method. In this study, according to the ideology of each political party, the hypothesis about the approach of the leader's social rights will be developed. Hypothesis will also be formulated for the columns, according to the broadcasting of different identities and publication policies of different newspapers in the same way. Thus the created variables will be concretized and according to obtained results the hypothesis will be examined and interpreted.

Basic questions of this study are as follows: How much political leaders of political parties refer to social rights during their election speeches within the all other topics and subtopics (domestic politics, foreign policy, economy, social issues and health, etc.)? What is the priority of in political election speeches? How political leaders make problem in context of political, economic, social –cultural issues about social rights and which solutions they propose? In columns of the above- mentioned newspapers in the political issues, whether dealt with or not by political party leaders, how much social rights are questioned and in which context how interpreted, criticized and proposal solutions formulated before the election?

Key words: Media, news, column, social rights.

GİRİŞ

Fransız Devrimi ile siyasal bir perspektiften belirlenen hak kavramı¹, kapitalizmin gelişim sürecinde ekonomik, sosyal ve kültürel hakları kapsayan ekonomik ve sosyal perspek-

¹ Hak kavramı; sosyal, ekonomik ve politik ilişkileri düzenleme mekanizmasını ifade etmektedir; hak, ortak toplumsal yaşamı yönetmekte, istikrara kavuşturmakta ve rahatlatmaktadır. Hakkın olmaması, ortak yaşamda keyfiligi ve şiddet içerikli çatışmaları beraberinde getirmektedir (Fritzsche, 2004:14). Hak; tüm yurttaşların yaşama hakkının, özgürlüğünün, güvenliğinin, özel ve aile yaşamının güvence altına alınmasını kapsamakta ve tüm yurttaşların düşünce, vicdan, dini inanç, toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne sahip olmasını ifade etmektedir. Özgürlük kavramı; düşünce ifade etme özgürlüğünün yanında siyasal, sosyal ve ekonomik seçim ve din özgürlüğünü de içermektedir. Eşitlik ise; hukuki eşitliği ve fırsat eşitliğini kapsamaktadır (Beichelt;

tiften açıklanmaya çalışılmıştır. Özellikle de İkinci Dünya Savaşından sonra geniş toplumsal kitleler üzerinde ekonomik baskıların artması, kapitalist ekonomik ve sosyal sistemin daha güçlü yapısal engeller ortaya koyması ile siyasal hakların yanında sosyal haklar kavramı, demokratik, hukuk ve sosyal devlet anlayışı içinde bağlayıcılık kazanmaya başlamıştır.

Kapitalizm öncesi toplumsal sistemlerde de pazar varolmasına rağmen insanların pek çok eyleminin pazar koşulları tarafından belirlenmesi anlamına gelen pazara bağımlılık, küresel kapitalist ekonomik sistemin güçlenmesi ile birlikte artmıştır. Kapitalist ekonominin, rasyonelleştirme ve küreselleştirme yönelimi, günümüzün önemli problemlerinden birini oluşturmaktadır. Ekonomik küreselleşmenin göstergeleri; malların uluslararası değişimi, dünya ticaretinin genişlemesi ve üretim faktörlerinin uluslararası dolaşımıdır. Bunun yanında çok uluslu şirketler aracılığıyla sınır ötesi işbölümüne yönelinmesi, çok ulusluluğun göstergesi olarak yabancı yatırımcıların dolaysız yatırımları, uluslararası işbirliği, finans kuruluşlarının uluslararası dolaşımı ve finans pazarının küresel ağlaşması da ekonomik küreselleşmenin göstergeleri olmaktadır (Hansen, 2008:80-89). Kapitalist modernleşme, küreselleşme ve rasyonelleştirme; endüstride, hizmet sektöründe ve yönetimde, emeğin teknoloji tarafından ikame edilmesini beraberinde getirmiş ve emek faktörünün değerinin düşmesine neden olmuştur. Emeğin yerini bir yandan teknoloji almış, doğu Avrupa'dan Asya'ya ve orta ve güney Amerika'ya kadar gelişmekte olan ülkelerde düşük ücret karşılığında emekten yararlanılma yoluna gidilmiştir. Buna çalışma süreçlerinin rasyonelleştirilmesi eklenince geniş kitlelerin çalışmalarına rağmen yoksul kaldıkları görülmektedir (Böhnisch; Arnold; Schröder, 1999: 90 vd.). Rasyonelleşme, iş bölümünün uluslararasılaşması, küresel enformasyon sistemleri ve uluslararası sermaye pazarı, ulusal sosyal politikalar üzerinde baskı oluşturmakta ve merkezin çevresinde sosyal haklar ve eşitlikten uzak yaşayan kitlelerin, sosyal devlet tarafından desteklenmelerini gerektirmektedir. Sosyal devlet anlayışı çerçevesinde adaletli bir sosyal düzenin oluşturulabilmesi; mesleki eğitim görme ve iş edinmede kamusal hizmetten yararlanmayı, emeklilik, sağlık, kaza ya da işsizlik sigortası gibi sosyal güvencelere sahip olmayı, aile, eğitim, öğretim ve iş desteği almayı, savaş ve şiddet mağduru olma durumunda rehabilitasyon desteği, işsizlik ve gençlik yardımı gibi sosyal yardımlar görmeyi ifade eden sosyal hakların (Eichenhofer, 2007: 9 vd.) ve asgari düzeyde gereksinimlerin karşılanmasını gerektirmektedir. Sosyal adaletin ve sosyal güvenliğin sağlanmasının bir koşulu olan sosyal haklar; emeklilik, sağlık, kaza, işsizlik sigortası gibi sosyal riskleri azaltmayı veya ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında sosyal teşvikler ile fırsat eşitliğinin yaratılmasını, ailenin ve çalışmanın desteklenmesini ve yaşam koşullarının iyileştirilmesini² de öngörmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde bir yandan siyasal hakların genişletilmesi için mücadele edilirken, diğer yandan da ekonomik ve sosyal koşullara bağımlı olan sosyal hakların geliş-

Chotuj; Rowe; Wagener, 2006:68 v.d.). Eşitlik, yalnızca bireylerin özerkliğinin hukuki olarak güvence altına alınması hakkını değil, aynı zamanda eşitliğin birey tarafından iddia edilmesine ve yaşanmasına da vurgu yapmaktadır (Böhnisch ve Schröder, 2007:178).

² Uygun bir yaşam standardına sahip olma, beslenme, konut, sağlık, sosyal güvenlik ve çalışma haklarından yararlanmayı kapsayan ekonomik ve sosyal hakların yanında yer alan kültürel haklar, kültürel kimliği koruma, geliştirme ve kültürel yaşamda yer alma, eğitim ve öğretim, enformasyon özgürlüğü, bilim ve öğrenme, bilimsel ilerlemelerden yararlanma ve bilgiyi kullanma, yaratıcılığı geliştirme ve uluslararası kültürel işbirliğini kapsamaktadır (Fritzsche, 2004:21 v.d.; 99 v.d.).

tirilmesi için çaba gösterilmektedir. Otuz yıldır liberal ekonomi politikalarının uygulandığı ülkemizde ise, ekonominin dış ekonomilerle entegrasyonu ve serbest pazar ekonomisi içinde işsizlik ve yoksulluk oranlarının yükselmesi, sosyal korumaya olan gereksinimi arttırmakta ancak istenilen düzeyde sosyal koruma sağlanamamaktadır. Varolan ekonomik problemler ve ağırlıklı olarak ekonomik problemlerden kaynaklanan sosyal sorunların aşılması, sosyal hakların ve güvenliğin, yurttaşlık hakları çerçevesinde kabul görmesi, işsizliğin azaltılması ve üretimin artırılması gibi ekonomide yapısal problemleri ortadan kaldıran kalıcı çözümlere yönelmesini gerektirmektedir.

Belirlenen bu problemler çerçevesinde bir sosyal sistem olarak medya sisteminin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel gerçekliğin yeniden üretilmesinde ve tasarlanmasında tek belirleyici sistem olmamakla birlikte etkili olması önem kazanmaktadır. Medya sistemi; siyasal, ekonomik ve toplumsal sistemlerden, sosyal politikanın bir araştırma konusu olan sosyal haklara ilişkin enformasyon almakta, bu enformasyonu, kendi üretim ve iletim tekniklerine göre işleyip, biçimlendirmekte, yorum yapmakta ve kamuoyuna sunmaktadır. İletişim bilimi perspektifinden problem; siyasal sistemin temsilcileri olan ve önemli haber aktörleri arasında yer alan siyasi parti liderlerinin, insan haklarının gerçekleştirilme sürecinde bir ölçüt olarak kabul edilebilecek sosyal haklar konularını, iktidar elde etme ve koruma mücadelesi çerçevesinde popülist bir yaklaşımla ele almaları ve sosyal hakların kamuoyunda tartışılması sürecinde toplum için bilgilendirici, aydınlatıcı ve fikir oluşturucu role sahip olması beklenen basının, siyasi liderlerin sosyal haklara yönelik projelerine, projelerinin yetersizliğine veya projelerinin olmamasına haberlerinde gerektiği önemde ve kapsamda yer vermemesidir. Gazete yazı türleri içinde haberlerin yanında fikir oluşum sürecine etki eden köşe yazılarında da siyasal liderlerin sosyal haklara yaklaşımlarının irdelenmesi problemi bulunmaktadır.

Bu çalışma; tarihsel gelişim süreci içinde genel bir çerçeveden sosyal hakları irdelemekle birlikte araştırmacının kendisinin iletişim bilimci olması dolayısıyla siyasal liderler tarafından ele alınan sosyal hakların, gazete yazı türleri içinde birbirini tamamlayan iki tür olan haberlere ve köşe yazılarına yansımaya biçimine odaklanmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede diğer tüm konular içinde sosyal hakların, haber aktörleri olan siyasal liderler tarafından 12 Haziran 2011 siyasal seçimlerinin öncesinde yapılan mitinglerde ele alınışının içerik ve kapsamının Cumhuriyet, Hürriyet, Zaman ve Yeniçağ gazetelerinin haberlerinde içerik analizi metodu ile belirlenmesi istenmektedir. Çalışma; siyasal liderlerin sosyal haklara yaklaşımlarını gazete haberleri içinde belirlemenin yanında fikir oluşum sürecine etki eden köşe yazarlarının, siyasal liderlerin yaklaşımlarını nasıl yorumlandığını içerik analizi metodu ile incelemeyi de öngörmektedir.

Entegratif Sosyal Kuramlar³ (Alver,2011; Giddens, 2001;2000) perspektifinden gerçekleştirilecek olan bu araştırmanın temel soruları şunlardır: 12 Haziran 2011 genel siyasal

³ Entegratif Sosyal Kuramlar; sosyal bilimler alanında makro ve mikro kuramların, sosyal olgu ve gelişmelere ilişkin açıklama krizinin aşılması amacıyla geliştirilmeye çalışılmakta ve günümüzde büyük ölçüde ilgi çeken bir kuram tasarımının çerçevesini ifade etmektedir (Alver,2011:205). 90'lı yıllardan itibaren yapı ve eylem perspektiflerini birlikte içeren Entegratif Sosyal Kuram oluşturma çabaları, entegral tasarımlarla oluşturulmaya çalışılmaktadır. Sistem ile özne, yapı ile eylem arasındaki ikiliği ortadan kaldırmayı amaçlayan yeni perspektifler, farklı konulardan geliştirilmektedir. Entegratif Sosyal Kuramların referans çerçevesi; Sosyo-kültürel Konstruktivizm, Aktör-Yapı-Dinamik Kuram Tasarımı ve Yapılaşma (Strukturasyon) Kuramıdır (Löffelholz,2004:57,62).

seçimine hazırlanan siyasal partilerin liderleri, araştırma objesi olarak seçilen gazetelerde ne ölçüde ve nasıl temsil edilmektedir? Siyasal partilerin liderleri, mitinglerdeki konuşmalarında tüm diğer konular (ekonomi, politika, toplumsal konular vb.) içinde sosyal politikanın bir konusu olan sosyal haklara ne ölçüde yer ayırmakta ve bu ifadeler, araştırma objesi olarak belirlenen gazete haberlerine, gazetelerin yayın kimlikleri ve yayın politikaları çerçevesinde ne ölçüde ve nasıl yansımaktadır? Siyasal liderler, sosyal hakları hangi siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel bağlamda problemleştirmekte, hangi çözüm önerilerini getirmekte ve kendilerini haklılaştırmak ve meşrulaştırmak için hangi iletişim stratejilerini kullanmaktadırlar? Gazetelerde; sosyal hakların, siyasal seçim konuşmaları içinde sahip olduğu öncelik nedir? Gazetelerin köşe yazarları, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları ne ölçüde irdelemekte, sorgulamakta, hangi bağlamda ve nasıl yorumlamakta, eleştirmekte ve çözüm önerisi formüle etmektedirler? Köşe yazarları, destekledikleri siyasal liderleri haklılaştırmak ve meşrulaştırmak için hangi iletişim stratejilerini kullanmaktadırlar?

2-TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİNDE SOSYAL HAKLAR

Hakların elde edilmesinin mücadele tarihi olarak görülebilecek insanlık tarihi, günümüzde hâlâ erişilememiş olan siyasal ve sosyal haklara erişim yönelimini sürdürmektedir. Sosyal hakların elde edilmesi mücadelesinin, tarihsel gelişim sürecinde, genel seyir eğilimleri ile irdelenmesi yararlı olacaktır.

2.1- Avrupa'da Ondokuzuncu Yüzyıldan Günümüze Sosyal Hakların Gelişimi

Onaltıncı ve onyedinci yüzyıllarda, Avrupa ülkelerinin coğrafi keşifleri, sömürgecilik faaliyetleri, onsekizinci yüzyılda doğa bilimlerinin ve tekniğin gelişimi ve İngiltere'de başlayan ve daha sonraki yıllarda diğer Avrupa ülkelerine yayılan sanayi devrimi, işçi sınıfının yaşam koşullarını güçleştirmiştir. Onsekizinci yüzyılda ekonomik ve toplumsal yapının dönüşüm süreci hızlanmış; ana faktörleri, üretim araçlarının özel mülkiyetin elinde bulunması ile kapitalizmin itici gücü olan sermayenin yanında işbölümü, rasyonelleştirme ve endüstriyelleşme ile birlikte belirginleşen siyasal ve ekonomik iktidar arasındaki ilişki, kapitalizmin gelişim sürecinde dönüşüm geçirmiş ve kapitalizm, kendi kurallarının geçerli olduğu bir ekonomik sistem yaratarak, iktidarının kendi biçimlerini oluşturmaya başlamıştır. Sanayileşmenin yarattığı ve ağırlıklı olarak işçi sınıfına ait olan sosyal problemler, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren sosyal politikaların geliştirilmesini gerektirmiş ve ele alınmaya başlanmıştır (Kaufmann:2009:27). Bu çerçevede sosyal problem kavramı, kapitalizmin yarattığı işçi sınıfının içinde bulunduğu koşullar dolayısıyla ortaya çıkmış ve kapitalizmin kendi ekonomik ve sosyal sisteminin bir sonucu olmuştur.

Sermaye ile devlet arasındaki yeni ilişkiler ağı ve çalışan ancak yoksulluğu giderilemeyen geniş toplumsal kesimler için ortaya çıkan adaletsiz ekonomik ve sosyal sistem, işçi problemlerinin aşılması için sosyal politikaların⁴ geliştirilmesini kaçınılmaz kılmıştır.

⁴ Sosyal politikanın bir konusu olarak sosyal hak kavramının kökleri, İlkçağ'a kadar uzanmaktadır. İlkçağ'da sosyal hak kavramı, yasalarla güvence altına alınmamış olmakla birlikte dini ve moral nedenlerle yardım yükümlülüğü çerçevesinde var olmuştur. Atina ve Roma'nın şehir kültürlerinde, şehir yönetimleri tarafından yoksullara, hastalara ve yaşlılara beslenme yardımı yapılması, savaş yaralılarına ve savaşta ölenlerin yakınlarına yardımda bulunulması önemli görülmüştür. Roma İmparatorluğu'nun çöküşü ile birlikte geç Antikite döneminde kilise cemaati ve manastırlar yoksullara, hastalara, yaşlılara, dullara ve yetimlere yardım etmişlerdir.

Almanya gibi batı ülkelerinde sosyal politika kavramı, sosyal problem kavramı kadar ilgi çekmiş ve tarım toplumundan, sanayi toplumuna geçişi sağlamak için sosyal programlar düzenlenmiştir. Bu programların odak noktasında “insan” yer almış; yaşam boyu bireylere, insan hakları ve kendi yaşamlarını şekillendirme hakkının verilmesi amaçlanmıştır. Ancak sanayileşmenin erken döneminde sosyal programların geliştirilmesinde yaşanan zorluklar, sosyal sınıfların kolektif yazgılarının iyileştirilmesi olarak değil de doğa tarafından insanlara verildiği öngörülen haklara yeniden sahip olunması olarak düşünülmüştür (Böhnisch; Arnold; Schröder, 1999:27 vd.). Bu çerçevede çağdaş sosyal haklar, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmeye başlamış ve yoksullara yardımın yanı sıra çalışmayanlara da yardım edilmesi amaçlanmış ve sosyal sigortalama sisteminin kurulması öngörülmüştür (Eichenhofer, 2007:15). Ondokuzuncu yüzyılın sonunda sermaye ve emek yani ekonomik sistem ile insani üretim arasındaki ilişki önem kazanmış; bu dönemin sosyal politikası, en yoğun problemleri yaşayan işçi sınıfına yönelmiştir. İşçi sınıfının durumunun iyileştirilmesi ve aynı zamanda siyasal kontrolü ve disipline edilmesi, izlenen sosyal politikaların temel amacı olmuştur.

Yirminci yüzyılın başında; endüstriyel devriminin kendiliğinden toplumu zenginleştirmede ve adaleti getirmediği aksine sosyal adaletsizliğe ve eşitsizliğe yol açtığı belirlenmiştir. Bunun üzerine Avrupa ülkelerinde sosyal hak kavramı tartışmaları yeniden önem kazanmış ve toplumun sosyal durumuna ilişkin analizler yapılmıştır. Bireyselleşme, endüstriyelleşme, sermaye birikimi ve ticarileşmeye dayalı para ekonomisi, sosyal yaşamın koşullarını derinden etkilemiştir. 1929-1935 yılları arasında yaşanan dünya ekonomik krizi, sosyal haklara ilişkin tartışmaları şiddetlendirmiştir (Eichenhofer, 2007:17). Böylece sosyal politika, kapitalizmin politikasının düzenlenmesinin bir koşulu olarak ortaya çıkmış ve paylaşım politikası olarak anlaşılmaya başlanmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise, Birleşmiş Milletler Örgütü’nün kabul ettiği İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948), insanların doğuştan eşit ve özgür olduğunu kabul etmiş; insan haklarını devletlerin bir iç sorunu olarak görmek yerine dünya toplumunun bir sorunu olarak kavramıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, uluslararası bir sözleşme olmamasına rağmen teamülde devletler arasında bağlayıcılık kazanmış, uluslararası insan hakları hukukunun gelişiminde önemli bir kilometre taşı olmuş ve insan haklarının, uluslararası politikanın bir konusu haline gelmesine yol açmıştır. İnsan Hakları Beyannamesi, insan haklarının politik olarak evrenselleştirilmesi çabalarını içermiş; politik haklar, sosyal hakların da geliştirilmesini gerektirmiş ve insan hakları alanında gelişme sağlayacak diğer önemli adımlar atılmıştır. Bu çerçevede 1966 yılında çıkarılan ancak 1976 yılında yürürlüğe giren ve İkiz Sözleşmeler olarak bilinen yurttaşlık

Geç Ortaçağ’da dilenci cemaatleri oluşturulmuş, el zanaatları ile uğraşanların kurdukları loncalar, sosyal yardım faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Antikite’nin şehir devletlerinde var olan ve Ortaçağ’da anlamı genişleyen sosyal hak; reform, hümanizma ve ulus devletlerin kurulmaya başlandığı Yeniçağ’da anlamının kapsamını geliştirmiştir. Ondördüncü yüzyılda tarım toplumunun çözülmeye başlaması ve göç hareketlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte şehirlerde korunma ve sosyal yardım edinmek isteyen toplumsal kesimler oluşmuştur. Bu ise, hukuki bir düzen kurulmasını gerektirmiştir. 1349 yılında İngiltere’de belediyeleri, yoksullara yardımla yükümlü kılan yasa çıkarılmış (Eichenhofer, 2007:12-15) böylece sosyal yardım, yasalarla güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Onbeşinci yüzyılda ise, bir ekonomik ve sosyal sistem olarak feodalitenin çözüldüğünün hızlanması ve ticari kapitalist ekonomik sistemin gelişimine paralel olarak işgücünü oluşturan geniş kitlelerin gereksinim duydukları sosyal hakların geliştirilmesi, sosyal yardım çerçevesinde ve ağırlıklı olarak kilise tarafından bir ölçüde de şehir yönetimleri tarafından sağlanmıştır.

haklarını ve politik hakları kapsayan uluslararası Sivil Sözleşme ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (Riedel, 1999: 14) önemli bir rol oynamıştır. Yurttaşlık hakları ve politik haklar çerçevesinde; yaşama hakkı, düşünce ve inanç özgürlüğünün sağlanması, ayrımcılık, işkence ve insanlık dışı muamelenin ve köleliğin yasaklanması öngörülmüştür. Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi kapsamında ise; çalışma ve uygun çalışma koşullarına sahip olma, sendikaya üye olma, sosyal güvenlik, ailenin, annenin ve çocuğun korunması, uygun yaşam standardına (beslenme, giyinme ve barınma) sahip olma, yaşam koşullarının düzenli olarak iyileştirilmesi, sağlık, eğitim, kültürel yaşama ve bilimsel ilerlemeye katılma ve fikir hakkının korunması amaçlanmıştır (<http://www.admin.ch/ch/d/sr/i/1/0.103.1.de.pdf>).

Bu süreçte insan haklarının ihlal edilmesi ve geliştirilmesi talepleriyle politik değişimi amaçlayan toplumsal hareketler etkili olmuş; 60’lı ve 70’li yıllarda toplumsal hareketler ve kadın hareketleri, sosyal hakların geliştirilmesini hedeflemiştir. Bu çerçevede sosyal politika gelişmiş ve farklılaşmıştır. Yeniden üretimin özel olarak görülen alanları giderek toplumsallaşmıştır. İşçi politikası olarak gelişen sosyal politika zaman içinde karmaşık bir toplum politikası olarak gelişme eğilimi göstermiş; aileyi, sağlığı, eğitimi ve sosyal politika açısından önemli olan diğer alanları kapsamıştır (Böhnisch; Arnold; Schröder, 1999:103). Ortaya konuluş sürecinde ekonomi bilimi perspektifinden belirlenen sosyal politika kavramı, 1970’li yıllardan itibaren sosyal hak, sosyal tarih, sosyoloji ve politika bilimi araştırmaları çerçevesinde ele alınmış ve sosyal politika bilimi geliştirilmiştir. Toplumun ve sosyal devletin demokratikleşmeye başlaması ile sosyal entegrasyon ve sınırlandırma politikaları, sosyal politika için önem kazanmıştır. İş, yoksulluk, aile, sağlık, eğitim vb. geçmişten günümüze birbirine bağımlı problemleri oluşturmuştur. Almanya ve Fransa gibi Avrupa ülkelerinde bir yandan üretimi ve rekabeti arttırmak amacıyla özel girişim desteklenmiş diğer yandan ise, çalışanların korunması istenmiştir. Bu nedenle genel sosyal güvenlik sistemi, bir sosyal ağ olarak toplumun çoğunluğunu risklerden korumak için yapılandırılmıştır. Ancak son otuz yıldır sosyal güvensizlik yine Avrupa ülkelerinin halklarını tehdit etmeye başlamıştır (Castel, 2009:21). Bu çerçevede sosyal politikanın yöneldiği alanları yoksulluk ve sosyal dışlanma; yaygın eğitim; hastalık, yaşlılık, işsizlik gibi durumlarda bireyi desteklemeye yönelik sosyal güvenlik önlemleri ve çalışma hayatının düzenlenmesi (Buğra ve Keyder, 2010:9) olarak belirlemek mümkündür. Yirminci yüzyılın sonunda artık sosyal politika dinamik bir bileşke, sonuç değil daha çok giderek iç içe giren ilişkilerin problemleri bir istikrarlaştırıcısı olarak kavranmıştır (Böhnisch; Arnold; Schröder, 1999:98-103). Günümüzde ise, sosyal politikanın ekonomik değeri de tartışılmaktadır. Sosyal politika ile diğer kamusal politikalar arasındaki sınır giderek geçirgenleşmektedir. Bu, sosyal politikanın giderek bütünsel olarak toplum ve ekonomi bağlantısı içinde kavrandığını göstermektedir. Ekonomik büyüme, demografik yapı, sermaye oluşumu ve iyi işleyen iş pazarları, ağırlığa sahip bulunmaktadır. Bu çerçevede sosyal politika, sosyal yatırım olarak görülmektedir (Evers ve Heinze, 2008:10).

Entegratif Sosyal Kuramlar perspektifinden Üçüncü Yolun Politikası (Giddens, 2001;2000) modernleşmeyi, ekonomik büyüme ile eş anlamda tutmamakta ve daha çok ekolojik duyarlılığa sahip toplumsal bir görev olarak kavramaktadır. Bu perspektiften 2000 yılında belirlenen ve 2005-2010 yılı için yeniden üzerinde çalışılan AB’nin Lizbon Stratejisi (Europaischer Rat, 2000), ekonomi, çalışma ve sosyal politika arasında pozitif ve dinamik karşılıklı etkileşimin olduğunu öngörmektedir. Bu çerçeveden tasarlanan Avrupa Toplum

Modeli, aynı zamanda bilgiye dayalı sosyal ekonomik bir gelişme modeli olarak kavranmaktadır. AB, Avrupa Sosyal Modeli kapsamında; (Europaischer Rat, 2001a;2001b;2001c ;2005;2006a;2006b), iş pazarında katılımın güçlendirilmesini ve güçlendirmenin özellikle de az temsil edilen dezavantajlı durumdaki gruplar için fırsat eşitliği yaratılarak, gerçekleştirilmesini ve mesleki katılım oranlarının yükseltilmesini amaçlamaktadır. Sosyal güvenlik sistemi ile sosyal birliğin korunması ve sosyal diyalogun geliştirilmesi; sosyal sınırlandırma ve yoksulluğun keskinleştirilmesinden kaçınılması istenmektedir. Bunun yanında eğitim ve bilgi alanına katılımın iyileştirilmesi, yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerine erişimin genişletilmesi, yaşam boyu öğrenme hakkının korunması, yaşam standartlarının yükseltilmesi, sosyal paydaşlar ve sivil toplum arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve küreselleşmenin sosyal boyutunun da göz önünde bulundurulması öngörülmektedir.

2.2-Türkiye’de Sosyal Hakların Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu’ndan, Cumhuriyet’e, sosyal hakların gelişimi, tarihsel süreç içinde ana çizgileri ile irdelendiğinde; ülkenin sahip olduğu ekonomik ve siyasal yapının belirleyiciliği çerçevesinde sosyal hakların istenilen düzeye getirilemediği görülmektedir. Geleneksel, kapalı, provizyonist ve fiskalist ekonomi düzenine sahip olan Osmanlı İmparatorluğu’nun ancak onsekizinci yüzyılda Batı ile ilişkilerini geliştirmeye başladığı ve iç ve dış ticaret hacmini genişleterek, parasallaşma sürecine girdiği belirlenmektedir. Batı’dan farklı olarak kapitalizmin gelişmediği ve bir işçi sınıfının oluşmadığı ülkede, onsekizinci yüzyılın sonuna kadar devletin sosyal güvenliğin sağlanmasına yönelik yasal düzenlemeleri olmamış; bu noksanlık toplumun geleneksel dayanışma ilişkileri çerçevesinde giderilmeye çalışılmış ve bu süreçte aile, meslek örgütleri ve vakıflar etkin rol oynamışlardır. Parasallaşmanın, tarımsal ilişkilerde ortaya çıkmasıyla birlikte ekonomide dinamizm belirtileri görülmüş, yapısal dönüşümlerin işareti ondokuzuncu yüzyılda belirginleşmiştir. Tanzimat’ın (1839) ilanı ile devletin ekonomik ve siyasal yapılarında reform başlatılmış ve sınırlı ölçüde de olsa çalışma alanı, tüzüklerle düzenlenmiş ve çalışma koşulları belirlenmeye çalışılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu’nda yapılan sınırlı yasal düzenlemeler⁵, yoksulluğun giderilmesi için yeterli olmamıştır. Bu süreçte bazı faktörlerin belirleyici olduğunu söylemek gerekmektedir. Temel kaygısı siyasal düzeni, ekonomik dengelerle sürekli kılmak olan ve klasik dönemde toprak düzeni parasallaşmamış; tüketim örüntüsü son derece kısıtlı kalan

⁵ Medeni Kanunu oluşturan Mecelle, sosyal güvenliğe yönelik bazı maddeler içermiştir. Mecelle’nin 495.maddesi, çalışma süresini, güneşin doğuşundan batışına kadar olan süre olarak belirlemiştir; 563.maddesi, kişinin hizmet akdi gereğince bir başkası için gördüğü iş karşılığında ücret alabilmesi için işçiliği meslek edinmiş olması gerektiğini öngörmüştür. 566.maddesi ise, ücretlerin aynı olarak ödenmesini yasaklamıştır. Bunun yanında kömür gibi madenlerde çalışma ilişkilerini düzenleyen tüzükler de çıkarılmıştır. 1865 yılında Dilaver Paşa Nizamnamesi, Ereğli Kömür Havzasındaki çalışmaların ve çalışanların çalışma esaslarını belirlemiştir. Bu tüzük, 1869 yılında iş kazalarına karşı önlemlerin alınmasına ilişkin düzenlemeleri de içerecek şekilde iyileştirilmiştir. Bunun yanında devlet hizmetinde çalışan sivil ve askerlerin, emeklilik durumlarını güvence altına alan ve onların dul ve yetimlerini de kapsayan yasal düzenlemeler yapılmıştır. İkinci Meşrutiyet döneminde (1908) ise, sosyal hak ve sosyal güvenceler alanında önemli gelişmeler olmamakla birlikte demiryollarında, liman ve rıhtımlarda yükleme ve boşaltma işlerinde, kent içi vapur ve tramvay ulaşımında ortaya çıkabilecek iç uyumsuzlukları konularında düzenlemeleri içeren İşlerin Durdurulması Cemiyetleri Hakkında Geçici Kanun (1908) ve bu yasada kamu çalışanlarının sendika kurma haklarını yasaklayan bir değişiklik ile çıkarılan İşlerin Durdurulması Kanunu (1909) ve derneklerin kuruluş, faaliyet ve denetimine ilişkin Cemiyetler Kanunu (1909) (Talas, 1992:39 v.d.;42 v.d.) çıkarılmıştır.

ancak onsekizinci yüzyılda geleneksel, kapalı, provizyonist ve fiskalist ekonomi düzeninden ayrılma eğilimine giren Osmanlı İmparatorluğu’nda (Toprak, 2005:222) endüstriyelleşme olmadığı gibi sosyal sınıfların doğup güçlenmesi de olası olmamış, dar anlamdaki sosyal politikanın doğması için gerekli koşullar gerçekleşmemiştir. Devletin sosyal sorunlara müdahalesi ise, koruyuculuktan uzak ve yasaklayıcı nitelikte olmuştur (Koray, 2008:167). Bu çerçevede bir tarım toplumu özelliği gösteren Osmanlı İmparatorluğu’nda sanayi devriminin yapılamamış olması, batılı ülkelerde ortaya çıkış nedeni kapitalist ekonomi sistemine dayanan sosyal hakların geliştirilememesini açıklamaktadır.

Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında ise, yasal düzenlemelerle⁶ sosyal hakları sınırlı ölçüde geliştirici önlemler alınması sürdürülmüştür. Bu dönemde sosyal yardım büyük ölçüde gönüllü çabalara dayanmış ve sivil toplum kuruluşlarına ait bir alan olarak değerlendirilmiştir. Dönemin gönüllü kuruluşları, devletten bağımsız bir varlığa sahip olmamışlardır. Çoğu zaman Cumhuriyet Halk Fırkası ileri gelenlerinin önderliğinde, devletle iç içe ve devletin mali desteğinden yararlanarak faaliyet göstermişlerdir (Buğra, 2010:98). Osmanlı İmparatorluğu’nda olduğu gibi Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında da çalışma alanının ve koşullarının iyi düzenlenememesinin nedenleri arasında sanayileşme çabalarına rağmen kısa zaman içinde sanayi devriminin gerçekleştirilememesi ve örgütlü bir işçi sınıfının ortaya çıkamaması yer almaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında sosyal haklara yönelik yasal düzenlemeler yapılmış; 1945 yılında çıkarılan Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, sosyal güvenlik alanında önemli bir adım oluşturmuştur. Planlı ekonomi sistemine geçiş, toplumsal gelir dağılımı politikaları ile sosyal sigorta sisteminin gelişmesinde⁷ destekleyici bir rol oynamıştır (Gül Sallan, 2006:267 vd.). *Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, ülkemizde 1949 yılında yürürlüğe girmiştir; hukuki bağlayıcılığı olmayan bu metin, insan haklarının geliştirilmesi sürecine etkide bulunmuştur.* 1950’lerin başında sosyal hakların geliştirilmesi⁸ süreci bir ölçüde de olsa devam etmiş; sigorta kapsamındaki işçilere yönelik emeklilik düzenlemeleri yapılmış, malullük sigortası uygulamalarına başlanmıştır (Buğra, 2010:160 vd.) ve basın çalışanlarına yönelik yasal düzenlemeler⁹ yapılmıştır.

⁶ 1924 Anayasası, sosyal haklardan ziyade seçme ve seçilme hakları gibi siyasal hakları kapsamıştır. Sosyal haklar açısından en önemli düzenleme, toprak reformuna ilişkin olmuştur. Bunun yanında Anayasa’nın 70. maddesi; sözleşme, çalışma, toplanma, dernek kurma haklarını içermiştir (Talas, 1992:65 v.d.). 1924 Anayasası, sosyal haklarla ilgili sınırlı bir perspektife sahip olmakla birlikte izleyen yıllarda devletin sosyal yaşamın geliştirilmesine etkileri belirgin olarak görülmüştür. Bu çerçevede 1925 yılında Hafta Tatili Kanunu çıkarılmış; 1926 yılında Medeni ve Borçlar Kanunlarında çalışma yaşamı ile ilgili düzenlemeler yapılmış, işçilere işverenle umumi mukavele yapma hakkı tanınmıştır. 1930 yılında ise, kadın ve çocuk işçilerin çalışma koşullarını ve işçi sağlığını koruyucu hükümler içeren Umumi Hıfzısıhha Kanunu çıkarılmıştır. Sosyal haklara yönelik başka yasal düzenlemeler de gerçekleştirilmiştir; 1936 yılında çıkarılan İş Kanunu, yeterli olmamakla birlikte çalışma hayatını düzenleyici çabaları içermiştir (Koray, 2008:167-169).

⁷ 1945 yılında Çalışma Bakanlığı kurulmuş, İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. 1946 yılında İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuş, 1947’de Sendikalar Kanunu çıkarılmış ve buna bağlı olarak grev hakkının tanınması, sosyal hakların geliştirilmesi için umut verici olmuştur. 1949 yılında Emekli Sandığı, farklı devlet kurumlarında çalışan memurları tek çatı altında toplayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir (Buğra, 2010:160 v.d.).

⁸ 1950 yılında Hastalık Sigortası Kanunu, İş Mahkemeleri Kanunu, 1953 yılında Deniz İş Kanunu ve bu kanunun 1967 yılında yeniden geliştirilmesi, 1954 yılında Öğle Dinlencesi Kanunu ve 1956 yılında Ek Ödeme Yapılması Kanunu bu kapsamda çıkarılmıştır (Talas, 1992:137-145)

⁹ 1950 yılında Basın Kanunu, 1952 yılında ise, Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkındaki Kanun kabul edilmiştir (Atılğan, 2009:70).

Hak ve özgürlükler gibi sendika, toplu sözleşme ve grev haklarını güvence altına alan 1961 Anayasası¹⁰ ise, Cumhuriyet'in bir sosyal devlet olduğunu kabul etmiş ve sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak ve kurdurmak üzere devleti görevlendirmiştir. Bu süreçte beş yıllık kalkınma planları aracılığıyla sosyal politikalar uygulanmaya çalışılmıştır. 1961 Anayasası'nın kabul edilmesinden sonra yasal düzenlemeler¹¹ sürdürülmüştür.

1980 yılı ekonomi alanında bir dönüm noktası olmuş ve 24 Ocak 1980 tarihinde kabul edilen "Ekonomik İstikrar Kararları"¹² ile serbest pazar ekonomisine yönelinmiştir. Ekonomi İstikrar Kararları, planlı ekonomi politikasının bir yana bırakılmasını beraberinde getirmiş; devletin mal ve hizmetler ile faiz ve döviz fiyatlarına müdahale etmemesi, Türk parasının konvertibilitesinin sağlanması, ihracatın artırılması, ithalatın serbestleştirilmesi ve yabancı sermayenin ülkeye girişinin teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında devletin ekonomideki müdahaleci rolünün olabildiğince sınırlandırılması ile ülke ekonomisinin uluslararası pazarlara açılması ve dünya ekonomisi ile entegrasyonunun gerçekleştirilmesi öngörülmüştür (Boratav, 2005:196; Ulagay,1984:21). Bu ekonomik yönelim, 12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrasında da sürdürülmüş ve hazırlanan 1982 Anayasası¹³, tüm toplumsal alanlara yönelik otoriter ve sınırlı özgürlük anlayışıyla uyumlu olarak sosyal hakları da sınırlandırmış ancak devletin bir sosyal devlet olduğunu kabul etmiştir.

Türkiye'de Avrupa Birliği'ne (AB) uyum sürecinde sosyal güvenlik sistemi yeniden yapılandırılmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede 1999 yılında kabul edilen 4447 sayılı Kanun ile sosyal güvenlik sistemi bir ölçüde iyileştirilmeye çalışılmış; 2000 yılında yurttaşlık ve politik hakların yanında sosyal, ekonomik ve kültürel hakların geliştirilmesini amaçlayan İkiz Sözleşmeler¹⁴ imzalanmıştır (Soysal, 2003:8 vd.). Bunun yanında 2000 yılında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararname ve 2003 yılında yapılan yasal düzenlemelerle sosyal güvenlik kurumları, işlevselleştirilmeye çalışılmış ancak emeklilik ve sağlık hizmetleri problemleri ortadan kaldırılarak, istenilen düzeyde iyileştirme sağlanamamıştır. Türkiye, AB'ne üye olma sürecinde sosyal hakların geliştirilmesine yönelik belgeleri kısmen de olsa onaylamıştır. Bu kapsamda AB'nin 1961 tarihli Sosyal Şart'ı ve 2001, 2003, 2006 ve 2008 Katılım Ortaklığı Belgeleri belirtilebilir. Türkiye, AB Sosyal Şart'ını bedensel ya da

zihinsel özürülülerin mesleki eğitimi hakkı, çalışan kadınların korunması, iş güvenliği, işçi sağlığı, sendika ve toplu pazarlık hakkı, mesleki ve yeniden uyum haklarına çekince yaparak, 1989 yılında onaylamıştır. Türkiye'nin müktesebatını, AB müktesebatı ile uyumlu hale getirmeyi amaçlayan Katılım Ortaklığı Belgeleri ise; çocuk işçiler sorunu, sendikal haklar, sosyal diyalog, cinsiyet, ırk ve etnik köken, din ve inanç, bedensel özür ve cinsel tercihler nedeniyle yapılan ayrımcılığın ortadan kaldırılmasını öngörmektedir. Bunun yanında iş hukuku ve çalışma alanında eşitliğin sağlanması, iş güvenliği ve işçi sağlığı, sağlık hizmetlerinden yararlanma ve hizmetlerin ve toplumun sağlık durumunun iyileştirilmesi amacıyla önlemler alınması ve sosyal güvenlik ağının güçlendirilmesi gibi sosyal hakları kapsamaktadır (Özdem, 2010:19 vd.).

AB'ne üyelik sürecinde ülkemizde çalışma esasları ve koşullarının iyileştirilmesi çabalarına rağmen pazarın zorlayıcı mekanizmalarına karşı çalışan kitleleri koruyucu sosyal politika ve sosyal hak düzenlemelerinin ve uygulamalarının yetersiz kaldığı belirlenmektedir. Yoksullukla mücadele edilmesi ve sosyal hakların geliştirilmesi için siyasal bir projenin geliştirilmesi ve sosyal hukuk devleti çerçevesinde, sosyal eşitsizliklerin giderilmesine ve insan varlığının korunmasına odaklanılması gerekmektedir.

3- BASINDA SİYASİ LİDERLERİN VE KÖŞE YAZARLARININ SOSYAL HAKLARA İLİŞKİN İLETİLERİNİN İÇERİK ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde; siyasi liderlerin ve köşe yazarlarının sosyal haklara ilişkin iletileri Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde, niteliksel ve niceliksel içerik analizine tabi tutulacaktır.

3.1-Amaç

Bu çalışmada ülkemizde 12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleştirilen siyasal seçimlerde; siyasal partilerden AKP'nin, CHP'nin ve MHP'nin siyasi liderlerinin ve BDP'nin bağımsız adaylarının, miting alanlarında sosyal politikanın bir konusu olarak ele aldıkları sosyal hakların, basın haberlerine yansımalarının içeriksel ve biçimsel özelliklerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca siyasi liderlerin vaat ettikleri, önerdikleri ve eleştirdikleri sosyal hak konusunun Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde köşe yazarları tarafından ne ölçüde ele alındığı, nasıl yorumlandığı ve sosyal haklara ilişkin çözüm önerilerinin formüle edilip, edilmediği veya hangi çözüm önerilerinin formüle edildiği belirlenmek istenmektedir.

3.2- Araştırmanın Kapsamı, Metodu ve Varsayımlar

Çalışma kapsamında; siyasal partilerin liderlerinin, 2011 genel siyasal seçimleri öncesinde miting alanlarında yaptıkları konuşmalarda ele aldıkları konuların, 1 Mayıs 2011-10 Haziran 2011 tarihleri arasında Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin haberlerine yansımaları irdelenecektir. Bunun yanında aşağıda adı yer alan köşe yazarlarının, genel siyasal seçimlerle dolaylı ve dolaysız ilgisi belirlenen köşe yazıları incelenecektir.

Çalışmada araştırma nesnesi olarak Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinin seçilme nedeni, söz konusu gazetelerin, farklı ve etkili medya grupları içinde yer almalarıdır. Sol-Kemalist bir yayın kimliğine sahip olan Cumhuriyet'in imtiyaz sahibi Cumhuriyet Vakfı adına Orhan Erinc'tir. Gazete, Cumhuriyet Vakfı'na bağlı dört şirket tarafından

¹⁰ 1961 Anayasası; 10., 41. ve 42.maddeleri ile sosyal adaleti sağlamayı amaçlamıştır. 10. madde devleti, siyasi, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmak ve mutlu bir toplumun yaratılmasının koşullarını hazırlamakla görevlendirmiştir. 41.madde, sosyal adaletin sağlanması, tam çalıştırma, insanlık onuruna yakışan yaşam düzeyinin sağlanması, devletin kalkınma görevlerinin belirlenmesini içermiştir. 42.madde çalışmayı herkesin hakkı ve ödevi olarak belirlemiştir. Bu madde, angaryayı yasaklamıştır. 45.madde, ücrette adalet sağlanmasını öngörmüş; 48.madde sosyal güvenliği; 49.madde sağlık; 50.madde ise, öğrenim hakkını düzenlemiştir (Talas, 1992:69 v.d.).

¹¹ 1963 yılında sendikalar hakları, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt hakkı kabul edilmiştir. 1964 yılında İşçi Sigortaları Kurumu yerini Sosyal Sigortalı Kurumu'na bırakmış ve İş Kanunu'na bağlı olma koşuluna bağlı olmadan bütün işletmelerde işçilerin sosyal güvenlik kapsamına alınması kabul edilmiş (Buğra, 2010:178) ve Devlet Personeli Sendikalar Yasası (1965) çıkarılmıştır (Talas, 1992:155 v.d.).

¹² 24 Ocak Kararları, 80'li yılların başında İngiltere'de Margaret Thatcher'in, Almanya'da Helmut Kohl'un ve ABD'de Ronald Reagan'ın "neoliberal" politikaları ile örtüşmektedir.

¹³ 1982 Anayasası'nın 48. ve 49.maddeleri, çalışma ve sözleşme özgürlüğünü, dinlenme hakkını, sendika kurma ve sendika faaliyetlerini sınırlandırarak, düzenlemiştir. 54.madde; grev ve lokavt hakkını sınırlandırmış; 55.madde, ücrette adalet sağlanması ilkesini; 56.maddesi sağlık, sağlıklı çevre ve konut hakkını kapsamıştır. 60.ve 61.maddeler ise; sosyal güvenlik haklarını içermiştir (Talas, 1992:237-245 v.d.).

¹⁴ Türkiye'de İkiz Sözleşmeler, 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Soysal, 2003:8 v.d.).

çıkarılmaktadır. Bu şirketler; Yeni Gün A.Ş., Çağ Pazarlama A.Ş., Yeni Gün Holding A.Ş. ve Yapım-C A.Ş'dir. Gazetenin hisselerinin %40'ı Turgay Ciner'e, %40'ı Mehmet Emin Karamehmet'e, %10'u Cumhuriyet Vakfına, %10'u ise, diğer küçük ortaklara aittir (Topuz, 2003:346; Sönmez, 2003:254). Genel yayın politikasının siyasal ve toplumsal açıdan muhafazakar, iktisadi açıdan ise, liberal bir çizgide olduğu görülen Hürriyet Gazetesi, Aydın Doğan'a aittir. Milliyetçi yayın kimliğine sahip olan Yeniçağ Gazetesinin sahibi Ahmet Çelik'tir. Muhafazakar, liberal ve dini bir yönelime sahip olan Zaman Gazetesi ise, Feza Gazetecilik A.Ş'ye bağlıdır ve imtiyaz sahibi Ali Akbulut'dur. Çalışma kapsamında incelenen gazetelerin ortalama günlük satışları şöyledir: Cumhuriyet, 54.609; Yeniçağ, 51.437; Hürriyet, 463.750 ve Zaman, 950.370 (Tiraj¹⁵, www.medyatava.com/tiraj.asp).

Bu çerçevede; Cumhuriyet Gazetesinden; Ali Sirmen, Bekir Coşkun, Cüneyt Arca-yürek, Deniz Kavukçuoğlu, Emre Kongar, Ergin Yıldızoğlu, Erol Manisalı, Güray Öz, Hikmet Çetinkaya, Işık Kansu, Kürşat Başar, Mustafa Balbay, Mustafa Sönmez, Mümtaz Soysal, Nilgün Cerrahoğlu, Oktay Akbal, Orhan Birgit, Orhan Bursalı, Öztin Akgüç, Serdar Kızık, Utku Çakırözer ve Yakup Kepenek'in köşe yazıları incelenecektir.

Yeniçağ Gazetesinden; Afet Ilgaz, Agah Oktay Güner, Altemur Kılıç, Armağan Bulut, Arslan Bulut, A.Bircan Ercilasun, Behiç Kılıç, Erdoğan Somuncuoğlu, Hasan Demir, İsrail Kumbasar, Kenan Akın, Mustafa Arslan, M.Uluğtekin Yılmaz, Özcan Yeniçeri, Remzi Özdemir, Savaş Süzal, Sami Yavrucuk, Sebahattin Önkibar, Selcan Taşçı ve Şuayip Özcan'ın köşe yazıları incelenecektir.

Hürriyet Gazetesinden; Ahmet Hakan, Erdal Sağlam, Ertuğrul Özkök, Fatih Çekirge, Ferai Tınç, Gila Benmayor, Hadi Uluengin, İsmet Berkan, Mehmet Yılmaz, Sedat Ergin, Şükrü Küçükşahin, Yalçın Bayer, Yalçın Doğan ve Yılmaz Özdil'in köşe yazıları incelenecektir.

Zaman Gazetesinden; Ahmet Selim, Ali Bulaç, Ali Ünal, A.Turan Aklan, Bülent Korucu, Ekrem Dumanlı, Etyen Mahçupyan, Fehmi Kuru, Hüseyin Gülerce, İbrahim Öztürk, İhsan Dağı, İskender Pala, Joost Lagendijk, Kadir Dikbeg, Mehmet Ali Yıldırım Türk, Mehmet Kamış, Mustafa Ünal, Nedim Hazar, Mümtazer Türköne, Selim Işıklar ve Şahin Alpay'ın köşe yazıları incelenecektir.

İçerik analizi, bir metnin açık içeriksel karakteristiklerinden yararlanarak, açık olmayan karakteristiklerinin ve bağlamının araştırılıp, sosyal gerçekliğin ortaya çıkarılmasını amaçlayan bir yöntemdir (Merten, 1995:15). İçerik analizi yöntemi, çalışma sorununun ve araştırma amacının ortaya konulması, araştırma nesnelere seçilmesi, araştırma zamanının belirlenmesi, varsayımların oluşturulması, değişkenlerin somutlaştırılması, sınıflandırmaların yapılması, örneklemin tanımlanması, ön kodlama, kodlama ve sonuçların yorumlanması aşamalarını kapsamaktadır. Çalışmanın güvenilirliği için tarafımdan farklı zamanlarda iki kez kodlama yapılmış, geçerliliği sağlamak için ise, sınıflandırmaların sınırlarının olabildiğince kesin olarak belirlenmesine çalışılmış, hataları önlemek için sınıflandırmalar kapsamına "diğer" değişkeni de alınmıştır.

Araştırmanın varsayımları şöyle belirlenmiştir:

¹⁵ www.medyatava.com/tiraj.asp.06.06.2011-12.06.2011 tarihleri arasındaki veriler.

1- İnceleme kapsamına alınan gazetelerde haber aktörü olarak siyasi liderler, gazetelerin yayın kimliği ve yayın politikasına göre, daha fazla oranda, daha kapsamlı yer verilerek veya daha az oranda ve sınırlı yer verilerek ve pozitif veya negatif olarak temsil edilmektedir.

1.1-Cumhuriyet Gazetesi'nin, CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun miting konuşmalarını daha fazla oranda ve daha kapsamlı yer vererek, haberleştirdiği; AKP lideri Erdoğan'ın ve MHP lideri Bahçeli'nin miting konuşmalarına daha az oranda ve sınırlı yer verdiği varsayılmaktadır. BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarına ise, düşük oranda ve sınırlı yer verdiği öngörülmektedir. Cumhuriyet Gazetesi'nin, CHP liderinin miting konuşmalarını pozitif, MHP liderinin miting konuşmalarını nötr ve pozitif, AKP liderinin ve BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarını nötr ve negatif değerlendirdiği varsayılmaktadır.

1.2-Yeniçağ Gazetesi'nin, MHP lideri Bahçeli'nin miting konuşmalarını daha fazla oranda ve daha kapsamlı yer vererek, haberleştirdiği; CHP liderlerine bir ölçüde, AKP liderlerinin miting konuşmalarına ise, daha az oranda yer verdiği varsayılmaktadır. BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarına ise, düşük oranda ve sınırlı yer vererek haberleştirdiği öngörülmektedir. Gazetenin, MHP ve CHP liderinin miting konuşmalarını pozitif, AKP liderinin ve BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarını negatif değerlendirdiği varsayılmaktadır.

1.3- Hürriyet Gazetesi'nin, CHP ve MHP liderinin miting konuşmalarını daha fazla oranda ve daha kapsamlı yer vererek, haberleştirdiği; AKP liderinin miting konuşmalarına daha az oranda ve sınırlı yer verdiği varsayılmaktadır. BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarına ise, düşük oranda ve sınırlı yer vererek haberleştirdiği öngörülmektedir. Gazetenin, CHP, MHP ve AKP liderlerinin miting konuşmalarını nötr, BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarına ise, negatif değerlendirdiği varsayılmaktadır.

1.4-Zaman Gazetesinin, AKP liderinin miting konuşmalarını daha fazla oranda ve daha kapsamlı yer vererek, haberleştirdiği; CHP ve MHP liderlerinin miting konuşmalarına daha az oranda ve sınırlı yer verdiği varsayılmaktadır. BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarına ise, düşük oranda ve sınırlı yer vererek haberleştirdiği öngörülmektedir. Gazetenin, AKP liderinin miting konuşmalarını pozitif, CHP ve MHP liderinin ve BDP'nin bağımsız adaylarının miting konuşmalarını negatif değerlendirdiği varsayılmaktadır.

2-Siyasal iktidara sahip AKP liderinin sosyal haklar konularını az; muhalefette yer alan CHP ve MHP liderlerinin ise, daha fazla ele aldıkları varsayılmaktadır. Bunun yanında siyasi liderlerin sosyal hakların geliştirilmesi problemini, eleştiri ve çatışma, siyasal iktidar kazanmak ve / veya sürdürmek için nedenselleştirme, kendini haklılaştırma, rıza üretme ve meşrulaştırma için araçsallaştırdıkları öngörülmektedir.

3- İnceleme kapsamına alınan gazetelerde köşe yazarlarının, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları sınırlı ölçüde irdeledikleri, sorguladıkları ve çözüm önerisi formüle ettikleri

öngörülmektedir. Köşe yazarlarının destekledikleri siyasal liderleri, haklılaştırmaya ve meşrulaştırmaya çalıştıkları varsayılmaktadır.

3.1- Cumhuriyet Gazetesi'nin köşe yazarlarının, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları, bir ölçüde irdelediği, sorguladığı ve çözüm önerisi formüle ettikleri öngörülmektedir.

3.2- Yeniçağ Gazetesi'nin, köşe yazarlarının, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları yeterince irdelemediği, sorgulamadığı ve sınırlı olarak çözüm önerisi formüle ettiği öngörülmektedir.

3.3- Hürriyet Gazetesi'nin köşe yazarlarının, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları sınırlı olarak irdeledikleri ve çözüm önerisi formüle ettikleri öngörülmektedir.

3.4- Zaman Gazetesi'nin köşe yazarlarının, siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları, çok sınırlı oranda irdeledikleri öngörülmektedir.

3.3- Elde Edilen Bulgular ve Bulguların Yorumlanması

Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde 12 Haziran 2011 genel siyasal seçimi öncesinde siyasi parti liderleri tarafından gerçekleştirilen mitinglerde ele alınan konular ve sosyal, ekonomik ve kültürel hakların bu konular içindeki oranı niceliksel ve niteliksel içerik analizi yöntemi ile bulgulanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında ikinci bir kodlama çizelgesi daha oluşturularak, köşe yazarlarının siyasal liderler tarafından ele alınan sosyal haklara ilişkin yazıları içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu çerçevede haberlerin kodlanma çizelgesinden elde edilen bulgulara aşağıdaki tablolarda¹⁶ yer verilmiştir.

3.3.1-Gazete Yazı Türlerinden Haberlerin Niceliksel İçerik Analizi

Tablo 1: Gazetelerde yer alan haber sayısı

GAZETE YAZI TÜRLERİNDEN HABER	CUMHURİYET	YENİÇAĞ	HÜRRİYET	ZAMAN
	SAYI	SAYI	SAYI	SAYI
TOPLAM HABER	155	166	167	128

Cumhuriyet, Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerinde siyasi liderlerin miting konuşmalarına ilişkin yer alan haberler irdelendiğinde; haber sayılarının birbirine yakın olduğu ancak az bir farkla en fazla haberin Hürriyet ve Yeniçağ gazetelerinde yayınlandığı görülmektedir. Cumhuriyet ve Zaman gazetelerinde ise, yayınlanan haber sayısı daha azdır.

Tablo 2: Gazete haberlerinde siyasal parti liderlerine ayrılan yer

HABERLERE AYRILAN YER (cm ²)	CUMHURİYET	YENİÇAĞ	HÜRRİYET	ZAMAN
Tayyip Erdoğan	4.586.6	4.116	4.600	4.440
Kemal Kılıçdaroğlu	5.973.3	4.318	5.420	4.038
Devlet Bahçeli	2.113.3	5.612.8	4.234	2.026
BDP'den Bağımsız Adaylar	477	226	238	384
TOPLAM YER (cm ²)	12.720.9	6.478.8	14.492	10.888

Elde edilen bulgular; Cumhuriyet Gazetesinin haberlere en geniş yeri ayırdığını ortaya koymaktadır. Cumhuriyet Gazetesini, Hürriyet ve Zaman gazeteleri izlemektedir. Yeniçağ Gazetesinin ise, bu araştırma sınırları çerçevesinde Hürriyet Gazetesinden sonra en fazla sayıda haber yapan gazete olmasına rağmen haberlere ayırdığı alanın daha sınırlı olduğu gözlenmektedir.

Cumhuriyet Gazetesinin en fazla yeri sırasıyla CHP, AKP ve MHP liderlerine ayırdığı görülmektedir. BDP'nin bağımsız adaylarına ayrılan yer ise, diğer liderlere ayrılan yere göre, çok sınırlı kalmaktadır. Yeniçağ gazetesinin en fazla yeri, MHP liderine ayırdığı görülmektedir. Bahçeli'yi sırasıyla Kılıçdaroğlu ve Erdoğan izlemektedir. En sınırlı alanın ise, BDP'nin bağımsız adaylarına ayrıldığı belirlenmektedir. Hürriyet Gazetesi, en geniş yeri sırasıyla CHP, AKP ve MHP liderine ayırmıştır. En sınırlı alanın BDP'nin bağımsız adaylarına ayrıldığı görülmektedir. Zaman Gazetesi, en geniş yeri sırasıyla AKP, CHP ve MHP liderlerine ayırmıştır. Diğer gazetelerde olduğu gibi en sınırlı alan BDP'nin bağımsız adaylarına verilmiştir.

Elde edilen bulgular; gazetelerde siyasi liderlerin, gazetelerin yayın kimliği ve yayın politikasına göre, daha kapsamlı veya daha sınırlı alanda yer verilerek temsil edildiklerine ilişkin birinci varsayımı büyük ölçüde doğrulamaktadır.

¹⁶ Tablolarda boş bırakılan sayı ve oranlar bölümleri, "sıfır" değeri taşımaktadır.

Tablo 3: Siyasal parti liderlerinin temsili

	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Adalet ve Kalkınma Partisi Lideri Tayyip Erdoğan	51	32.9	41	24.7	53	31.8	55	43
Cumhuriyet Halk Partisi Lideri Kemal Kılıçdaroğlu	71	45.8	54	32.6	65	39	41	32
Milliyetçi Hareket Partisi Lideri Devlet Bahçeli	24	15.5	67	40.3	45	26.9	25	19.5
Barış ve Demokrasi Partisi'nin Bağımsız Adayları	9	5.8	4	2.4	4	2.3	7	5.5
Toplam	155	100	166	100	167	100	128	100

Elde edilen bulgular; gazetelerin yayın kimlikleri ve yayın politikalarına uygun olarak siyasi liderlerin temsiline olanak tanıdıklarını göstermektedir. Cumhuriyet Gazetesinde en fazla oranda temsil edilen siyasi lider, Kılıçdaroğlu'dur. Onu, AKP ve MHP liderleri izlemektedir. Yeniçağ Gazetesinde en fazla oranda temsil edilen siyasi lider, Bahçeli'dir. Onu, CHP ve AKP liderleri izlemektedir. Hürriyet Gazetesinde en fazla oranda temsil edilen siyasi lider, Kılıçdaroğlu'dur. Onu AKP ve MHP liderleri izlemektedir. Zaman Gazetesinde ise en fazla oranda temsil edilen siyasi lider, Erdoğan'dır. Onu, CHP ve MHP liderleri izlemektedir. Tüm gazetelerde BDP'nin bağımsız adaylarının az oranda temsil edildikleri belirlenmektedir. En fazla oranda temsil edildikleri gazeteler sırasıyla Cumhuriyet ve Zaman'dır. Yeniçağ ve Hürriyet'te eşit oranda temsil edildikleri görülmektedir. Bu bulgular, gazetelerde siyasi liderlerin, gazetelerin yayın kimliği ve yayın politikasına göre, daha fazla oranda veya daha az oranda yer verilerek temsil edildiğine ilişkin birinci varsayımın büyük ölçüde doğrulandığını göstermektedir. Hürriyet Gazetesinin yayın kimliği ve yayın politikası, liberal-muhafazakar olarak belirlenmesine rağmen en fazla oranda CHP liderinin temsiline olanak sağlaması, Doğan Yayın Grubu ile siyasal iktidar partisi arasında yaşanan vergi borcu ve Deniz Feneri Davasıyla dolayısıyla ortaya çıkan sorunlarla ilişkilendirilerek, yorumlanabilir.

3.3.2-Gazete Yazı Türlerinden Haberlerin Niteliksel İçerik Analizi

Çalışmada gazetelerin niceliksel içerik analizinin yanında niteliksel içerik analizi de gerçekleştirilmiştir. Haberlerin niteliksel içerik analizi, haber aktörleri olarak siyasi liderlerin iletilerinin yanında gazetelerin kendi iletilerinin de irdelenmesini amaçlamaktadır. Bu çerçevede haber aktörü olarak siyasi liderlerin iletileri ve siyasi liderlerin iletilerinin, haberler içindeki değerlendirilmesi ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Tablo 4: Siyasal parti liderlerinin miting alanında ele aldıkları konular

Siyasal Parti Liderlerinin Miting Konuşmalarında Seçtikleri Konulara İlişkin İletileri	SAYI	ORAN	CUMHURİYET				YENİÇAĞ				HÜRRİYET				ZAMAN																	
			Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran																
Genel olarak siyasal seçimler	2	1.5	3	1.5	2	1.9	1	2.2	1	2.1	2	1.6	1	0.8	1	1.1	1	0.8	3	2.3	1	0.8										
Demokrasi ve siyasi özgürlükler	4	2.9	4	2	2	1.9	8	18	3	6.4	3	2.4											1	7.1								
Türkiye'nin tarih yapısı / özellikler			2	1	1	0.9	9	20					3	2.4	4	3.6	1	1.1	1	0.8	3	4.3	2	1.4								
Kart sorunu	5	3.7	3	1.5	1	0.9	9	20	1	2.1			2	1.6			4	4.2	4	3.1	1	1.4	3	2.1								
PKK terörü	8	5.9	3	1.5	6	5.7			2	4.3	1	0.8	13	10			11	12	1	0.8	4	5.8										
Ergenekon örgütü tasarrufları	6	4.4	7	3.4	1	0.9			2	2.1	2	1.6					2	2.1	1	0.8												
Ordu	5	3.7	3	1.5	1	0.9	1	2.2	1	2.1							2	2.1	1	0.8												
Dış politika	4	2.9	5	2.5	1	0.9			1	2.1	3	2.4	2	1.6			3	3.2	2	1.6	3	4.3										
Hukuk / yeni anayasa	4	2.9	8	3.9	3	2.8	1	2.2	2	4.3	1	0.8	2	1.6			2	2.1	2	1.6	3	4.3										
Ekonomi	5	3.7	12	5.9	9	8.5			2	4.3	15	12	16	13			6	6.3	14	11	2	2.9										
Liderin parti projeleri	8	5.9	16	7.9	7	6.6			2	4.3	15	12	16	13			1	1.1	1	0.8												
Medya	4	2.9	5	2.5	1	0.9			1	2.1	28	22	12	9.7			1	1.1	11	8.6	12	17										
Sosyal haklar	2	1.5	51	25	31	29			1	2.1	36	28	32	26			1	1.1	11	8.6	12	17										
Ekonomik haklar	1	0.7	25	12	14	13			2	4.3	5	3.9	2	1.6	4	3.6	3	3.2	7	5.5	2	2.9	4	2.9								
Kültürel haklar	5	3.7	8	3.9	1	0.9	8	18	2	4.3	5	3.9	2	1.6	4	3.6	3	3.2	7	5.5	2	2.9	4	2.9								
Diğer	9	6.6							3	6.4							8	8.4	2	1.6												
AKP eleştirisi			27	13	14	13	3	6.7			21	17	20	16	2	1.8							2	1.4								
CHP eleştirisi	30	22			1	0.9			12	26							25	26						2	1.4							
MHP eleştirisi	16	12	2	1			3	6.7	8	17							8	8.4					2	1.4								
BDP eleştirisi	12	8.8	4	2	1	0.9			6	13							10	11						2	1.4							
MHP'li yöneticilerin kaset görüntüleri	6	4.4	7	3.4	7	6.6	1	2.2	2	4.3	4	3.1	9	7.3	1	9.1	2	2.1	2	1.6	12	17										
Tiyelektük	8	3.9	2	1.9	1	2.2					4	3.1																				
Toplam	136	100	203	100	106	100	45	100	47	100	127	100	124	100	11	100	95	100	128	100	69	100	14	100	131	100	81	100	64	100	15	100

Toplam	Uygulamaları ya da yaklaşımını mesgulatma	Uygulamaları ya da yaklaşımına atza irtme	Uygulamaları ya da yaklaşımını haklaştırma	Uygulamaları ya da yaklaşımını nedenselleştirme	Uygulamaları ya da yaklaşımını haklaştırma	Uygulamaları ya da yaklaşımını nedenselleştirme	Siyasi Parti Liderlerin Miting Konuşmalarında Seçtikleri Konulara Yerleştirdikleri İletileri			
							Sayı	Oran		
42	8	19	16	22.2	12	16	27.6	T. Erdoğan	18	43
								K. Kılıçdaroğlu	Sayı	18
									Oran	25
								D. Bahçeli	Sayı	16
									Oran	20.7
								BDP Bağımsız Adayları	Sayı	2
Oran	13.3									
46	7	19.6	10	21.8	28	29.8	30.4	T. Erdoğan	20	43.4
								K. Kılıçdaroğlu	Sayı	28
									Oran	29.8
								D. Bahçeli	Sayı	39
									Oran	27.4
								BDP Bağımsız Adayları	Sayı	1
Oran	20									
52	5	9	14	27	11	23	46.1	T. Erdoğan	24	46.1
								K. Kılıçdaroğlu	Sayı	11
									Oran	23
								D. Bahçeli	Sayı	17
									Oran	32
								BDP Bağımsız Adayları	Sayı	2
Oran	33.3									
96	16	21	26	27	14	36.9	28.1	T. Erdoğan	33	34.3
								K. Kılıçdaroğlu	Sayı	14
									Oran	42.1
								D. Bahçeli	Sayı	9
									Oran	28.1
								BDP Bağımsız Adayları	Sayı	2
Oran	33.3									
38	3	13.1	7	21.9	1	16.7	16.7	T. Erdoğan	17	21.7
								K. Kılıçdaroğlu	Sayı	3
									Oran	7.9
								D. Bahçeli	Sayı	3
									Oran	9.3
								BDP Bağımsız Adayları	Sayı	1
Oran	16.7									

Tablo 5: Siyasal parti liderlerinin miting konuşmalarında seçtikleri konulara yerleştirdikleri iletleri

Tablo 4’de de görüldüğü gibi siyasal parti temsilcilerinin miting alanında ele aldıkları konular irdelendiğinde Cumhuriyet Gazetesinde; AKP liderinin en yüksek oranda CHP, MHP ve BDP eleştirilerine ve dinsel iletilere yer verdiği görülmektedir. Bunun yanında PKK terör örgütü ve parti projeleri, Erdoğan’ın önem atfettiği diğer konular olmaktadır. En az üzerinde durduğu konular ise; ekonomik haklar, genel olarak siyasal seçimler ve sosyal haklardır. Cumhuriyet Gazetesinde; CHP liderinin iletileri irdelendiğinde; sosyal haklara ilişkin iletilerinin en yüksek oranda yer aldığı belirlenmektedir. Bunu AKP eleştirisi, ekonomik haklar ve parti projeleri izlemektedir. Kültürel haklara ilişkin iletilere bir ölçüde yer verildiği görülmektedir. En az oranda yer verilen iletiler ise, özerklik ve MHP eleştirisi olmaktadır. Cumhuriyet Gazetesinde; MHP liderinin iletileri irdelendiğinde; en yüksek oranda sosyal haklar, ekonomik haklar, AKP eleştirisi, ekonomi ve parti projelerine ilişkin iletileri verdiği belirlenmektedir. Bu iletileri, PKK terör örgütü ve MHP’li yöneticilerin kaset görüntülerine ilişkin iletiler izlemektedir. En az oranda yer verilen iletiler ise özerklik, Kürt sorunu, Ergenekon terör örgütü tasarımı, ordu, dış politika, medya, kültürel haklar, CHP ve BDP eleştirisi olmaktadır. Cumhuriyet Gazetesinde; BDP’nin bağımsız adaylarının iletileri irdelendiğinde; en fazla oranda özerklik ve Kürt sorununa ilişkin iletilere yer verildiği belirlenmektedir. Bu iletileri, demokrasi ve siyasal özgürlükler ile kültürel haklara ilişkin iletiler izlemektedir. En az yer verilen iletiler ise, genel olarak siyasal seçimler, ordu, hukuk ve yeni anayasa, dış politika, MHP’li yöneticilerin kaset görüntüleri ve telekulak olmaktadır. Buna karşılık sosyal ve ekonomik haklara yönelik iletilere rastlanmamaktadır.

Yeniçağ Gazetesinde siyasal parti temsilcilerinin miting alanında ele aldıkları konular irdelendiğinde; Cumhuriyet Gazetesine yansıdığı gibi AKP liderinin en yüksek oranda CHP, MHP ve BDP eleştirilerine yer verdiği belirlenmektedir. Bunu demokrasi ve siyasi özgürlükler ve dinsel iletiler izlemektedir. Sosyal haklara ilişkin iletilerin oranının oldukça düşük, ekonomik haklara ilişkin iletilere yer verilmediği, kültürel haklara yönelik iletilerin ise, bir ölçüde yer verildiği belirlenmektedir. Yeniçağ Gazetesinde; CHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda ekonomik haklara yönelik iletilere yer verildiği görülmektedir. Bunu sosyal haklar ve AKP eleştirilerini içeren iletiler izlemektedir. Kültürel haklara yönelik iletilere daha düşük oranda yer verildiği görülmektedir. En az oranda yer alan iletiler ise, PKK terör örgütü, hukuk ve yeni anayasaya yönelik olmaktadır. Ayrıca genel olarak siyasal seçimler, Ergenekon terör örgütü tasarımı ve ekonomi alanına yönelik iletilerin düşük oranda kaldığı görülmektedir. Yeniçağ Gazetesinde; MHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda ekonomik haklar, parti projeleri, sosyal haklar ve PKK terör örgütüne yönelik iletiler olduğu görülmektedir. En az yer verilen iletiler genel olarak siyasal seçimler, Kürt sorunu, dış politika, hukuk, yeni anayasa ve kültürel haklar olmaktadır. Yeniçağ Gazetesinde; BDP’nin bağımsız adaylarının iletileri irdelendiğinde; en fazla oranda özerklik ve kültürel haklara ilişkin iletilere yer verildiği belirlenmektedir. Bunu AKP’ye yönelik eleştiriler içeren iletiler izlemektedir.

Yeniçağ Gazetesinde siyasal parti temsilcilerinin miting alanında ele aldıkları konular irdelendiğinde; Cumhuriyet Gazetesine yansıdığı gibi AKP liderinin en yüksek oranda CHP, MHP ve BDP eleştirilerine yer verdiği belirlenmektedir. Bunu demokrasi ve siyasi özgürlükler ve dinsel iletiler izlemektedir. Sosyal haklara ilişkin iletilerin oranının oldukça düşük, ekonomik haklara ilişkin iletilere yer verilmediği, kültürel haklara yönelik iletilerin ise, bir

ölçüde yer verildiği belirlenmektedir. Yeniçağ Gazetesinde; CHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda ekonomik haklara yönelik iletilere yer verildiği görülmektedir. Bunu sosyal haklar ve AKP eleştirilerini içeren iletiler izlemektedir. Kültürel haklara yönelik iletilere daha düşük oranda yer verildiği görülmektedir. En az oranda yer alan iletiler ise, PKK terör örgütü, hukuk ve yeni anayasaya yönelik olmaktadır. Ayrıca genel olarak siyasal seçimler, Ergenekon terör örgütü tasarımı ve ekonomi alanına yönelik iletilerin düşük oranda kaldığı görülmektedir. Yeniçağ Gazetesinde; MHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda ekonomik haklar, parti projeleri, sosyal haklar ve PKK terör örgütüne yönelik iletiler olduğu görülmektedir. En az yer verilen iletiler genel olarak siyasal seçimler, Kürt sorunu, dış politika, hukuk, yeni anayasa ve kültürel haklar olmaktadır. Yeniçağ Gazetesinde; BDP'nin bağımsız adaylarının iletileri irdelendiğinde; en fazla oranda özerklik ve kültürel haklara ilişkin iletilere yer verildiği belirlenmektedir. Bunu AKP'ye yönelik eleştiriler içeren iletiler izlemektedir.

Hürriyet Gazetesinde siyasi parti temsilcilerinin miting alanında ele aldıkları konular irdelendiğinde; AKP liderinin en yüksek oranda CHP, BDP ve MHP eleştirilerine ve PKK terörüne ilişkin iletilere yer verdiği belirlenmektedir. Bunun yanında dinsel ve ekonomi alanına yönelik iletileri de aktardığı görülmektedir. Sosyal haklar ile ekonomik haklara yönelik yalnızca birer ileti aktardığı belirlenmektedir. Kültürel haklara yönelik iletileri de düşük oranda bulgulanmaktadır. Bunun yanında genel olarak siyasal seçimler, özerklik ve parti projelerine yönelik iletilerin en düşük oranda olduğu görülmektedir. Hürriyet Gazetesinde CHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda sosyal haklara yönelik iletileri, AKP eleştirileri, parti projelerine ve ekonomik haklara yönelik iletileri aktardığı belirlenmektedir. Kültürel haklara yönelik iletileri ise, daha az oranda aktardığı görülmektedir. En az oranda iletiyi ise, genel olarak siyasal seçimler, özerklik, PKK terörü, Ergenekon terör örgütü tasarımı, ordu ve medyaya yönelik olarak verdiği ortaya çıkmaktadır. Hürriyet Gazetesinde MHP liderinin iletileri incelendiğinde; en yüksek oranda AKP eleştirileri, MHP'li yöneticilerin kaset görüntüleri ve ekonomik haklara ilişkin iletilere yer verdiği görülmektedir. Bu iletileri sosyal haklara ilişkin iletiler izlemektedir. Kültürel haklara yönelik iletileri ise, düşük oradadır. En az iletiyi Kürt sorunu, dış politika ve telekulak konularına yöneliktir. Hiç ileti vermediği konular ise, genel olarak siyasal seçimler, Ergenekon terör örgütü tasarımı, ordu, din, CHP, MHP ve BDP eleştirisidir. BDP'nin bağımsız adaylarının iletileri irdelendiğinde; kültürel haklar ve Kürt sorununa ilişkin iletilere en yüksek oranda yer verildiği belirlenmektedir. Demokrasi ve siyasal özgürlüklere yönelik iletiler ise, en az oranda yer almaktadır.

Zaman Gazetesinde siyasi parti temsilcilerinin miting alanında ele aldıkları konular irdelendiğinde; AKP liderinin en yüksek oranda iletilere CHP, BDP ve MHP eleştirilerinde yer verdiği belirlenmektedir. Bunu PKK terör örgütü, parti projeleri ve dinsel iletiler izlemektedir. Ergenekon terör örgütü tasarımı, kültürel haklar ve MHP'li yöneticilerin kaset görüntülerine ilişkin iletilere de bir ölçüde yer verildiği görülmektedir. En düşük oranda iletiler medya, genel olarak siyasal seçimler, dış politika, hukuk ve anayasa, ekonomi ve ekonomik haklara yönelik olarak belirlenmektedir. Zaman Gazetesinde CHP liderinin iletileri irdelendiğinde; en yüksek oranda iletilere sosyal haklar, parti projeleri ve ekonomik haklara yönelik olarak yer verildiği görülmektedir. Bu iletileri dış politika, ekonomi, AKP eleştirisi ve MHP'li yöneticilerin kaset görüntülerine ilişkin iletiler izlemektedir. En düşük oranda verilen iletiler ise,

genel olarak siyasal seçimler, demokrasi ve siyasal özgürlükler, özerklik, Kürt sorunu, PKK terörü, hukuk ve anayasa izlemektedir. BDP'nin bağımsız adaylarının iletileri irdelendiğinde; en yüksek oranda özerklik ve kültürel haklara ilişkin iletilere yer verildiği belirlenmektedir. Bunu özerklik, Kürt sorunu, demokrasi ve siyasal özgürlükler izlemektedir. En az iletilere ise, genel olarak siyasal seçimler ve MHP eleştirileri konularında rastlanılmaktadır.

Elde edilen bulgular; siyasal partilerin liderlerinin, mitinglerde yaptıkları konuşmalarda ele aldıkları tüm konular (ekonomi, politika, toplumsal konular vb.) içinde sosyal politikanın bir konusu olan sosyal haklara farklı oranlarda değindiklerini göstermektedir. Ülkenin önemli bir problemi olan sosyal haklar konusunun muhalif siyasal liderler tarafından tüm diğer konular içinde düşük olmayan oranda işlendiği belirlenmektedir. Sosyal haklar, ekonomik sorunlarla yakından ilişkili olduğu için muhalif siyasi liderler tarafından ele alınmakta, siyasal iktidar partisi lideri ise, sosyal haklardan çok az söz etmektedir. Sosyal haklar konusu, ağırlıklı olarak muhalif siyasi liderler tarafından iktidar mücadelesinde araçsallaştırılmaktadır.

Tablo 5'de görüldüğü gibi siyasal parti liderlerinin miting konuşmalarında seçtikleri konulara yerleştirdikleri iletiler irdelendiğinde; elde edilen bulgular; siyasi parti liderlerinin mitinglerde seçtikleri konular içine yerleştirdikleri iletiler ile geniş kitleler karşısında uygulamalarını ya da yaklaşımlarını nedenselleştirme, haklılaştırma, rıza üretme ve meşrulaştırmayı amaçladıklarını göstermektedir. Gazetelere göre siyasi liderlerin bu stratejilerine az ya da daha fazla yer verildiği görülmektedir. Cumhuriyet Gazetesinde liderlerden en yüksek oranda AKP liderinin nedenselleştirme stratejilerini içeren iletilerine yer verildiği belirlenmektedir. Onu, Bahçeli ve Kılıçdaroğlu izlemektedir. Bu oran BDP'nin bağımsız adaylarında düşük kalmaktadır. Haklılaştırma stratejisini en yüksek oranda uygulayan ise, sahip oldukları sınırlı sayıdaki ileti içinde BDP'nin bağımsız adayları olmaktadır. Onları, Kılıçdaroğlu, Bahçeli ve Erdoğan izlemektedir. Rıza üretme stratejisini en yüksek oranda uygulayan siyasi lider, Bahçeli'dir. Onu, Kılıçdaroğlu, Erdoğan ve BDP'nin bağımsız adayları izlemektedir. Cumhuriyet Gazetesinde meşruiyet sağlama stratejisini en yüksek oranda uygulayan ise, sahip oldukları sınırlı sayıda ileti içinde BDP'nin bağımsız adaylarıdır. Onları Kılıçdaroğlu, Bahçeli ve Erdoğan izlemektedir.

Yeniçağ Gazetesinde; en yüksek oranda nedenselleştirme stratejisinin Erdoğan tarafından verilen iletilerde yer aldığı görülmektedir. Onu, Bahçeli, Kılıçdaroğlu ve BDP'nin bağımsız adayları izlemektedir. En yüksek oranda haklılaştırma stratejisini içeren iletiler ise, Bahçeli tarafından verilmiştir. Kılıçdaroğlu, Erdoğan ve BDP'nin bağımsız adaylarının daha az oranda bu stratejiyi içeren iletilerine yer verilmiştir. Rıza üretmeyi amaçlayan stratejiler ise, Yeniçağ Gazetesinde ağırlıklı olarak Kılıçdaroğlu'nun iletileri içinde yer almaktadır. Onu, Bahçeli, BDP'nin bağımsız adayları ve Erdoğan izlemektedir. Meşruiyet sağlama amaçlı stratejilerin ise, ağırlıklı olarak BDP'nin bağımsız adayları, Bahçeli, Kılıçdaroğlu ve Erdoğan tarafından kullanıldığı belirlenmektedir.

Hürriyet Gazetesinde; en yüksek oranda nedenselleştirme stratejisinin Erdoğan tarafından uygulanan iletilerde yer aldığı görülmektedir. Onu, BDP'nin bağımsız adayları, Bahçeli ve Kılıçdaroğlu izlemektedir. En yüksek oranda haklılaştırma stratejisini içeren iletiler ise, Bahçeli tarafından verilmiştir. BDP'nin bağımsız adayları, Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun daha az oranda bu stratejiyi içeren iletilerine yer verilmiştir. Rıza üreten stratejiler, Hürriyet Gazetesinde ağırlıklı olarak Kılıçdaroğlu'nun iletileri içinde yer almaktadır. Onu, Erdoğan,

BDP'nin bağımsız adayları ve Bahçeli izlemektedir. Meşruiyet sağlama stratejilerinin ise, ağırlıklı olarak Kılıçdaroğlu'nun iletileri içinde kullanıldığı belirlenmektedir. Onu BDP'nin bağımsız adayları, Bahçeli ve Erdoğan izlemektedir.

Zaman Gazetesinde; en yüksek oranda nedenselleştirme stratejisinin Kılıçdaroğlu tarafından uygulanan iletilerde yer aldığı görülmektedir. Onu, Erdoğan, BDP'nin bağımsız adayları ve Bahçeli izlemektedir. En yüksek oranda haklılaştırma stratejisini içeren iletiler ise, BDP'nin bağımsız adayları ve Kılıçdaroğlu tarafından verilmiştir. Bahçeli ve Erdoğan'ın daha az oranda bu stratejiyi içeren iletilerine yer verilmiştir. Rıza üreten stratejiler ise, Zaman Gazetesinde, Bahçeli ve Erdoğan'ın iletileri içinde yer almıştır. Onları BDP'nin bağımsız adayları ve Kılıçdaroğlu izlemektedir. Meşruiyet sağlama amaçlı stratejilerin ağırlıklı olarak Erdoğan'ın iletileri içinde kullanıldığı belirlenmektedir. Onu Bahçeli ve Kılıçdaroğlu izlemektedir. BDP'nin bağımsız adaylarının ise, aynı stratejiyi içeren iletilerine Zaman Gazetesinde rastlanılmamaktadır.

Farklı yayın kimliğine ve siyasal eğilimlere sahip olan gazetelerin destekledikleri siyasi liderlerin stratejilerini içeren iletilere en yüksek ya da yüksek oranda yer verme eğiliminde olduğu görülmesine rağmen bunun araştırma yapılan dönem içinde her zaman ve sistemli olarak yapıldığını söylemek olası değildir. Bunun yanında BDP'nin sınırlı sayıdaki iletileri içinde bu stratejilerin ağırlıklı olarak kullanıldığı ve az değişken içeren tablolarda oranların yüksek çıkmasını beraberinde getirdiği de belirlenmektedir.

4. ve 5. tablolarda da görüldüğü gibi elde edilen bulgular; siyasal iktidara sahip olan AKP liderinin sosyal haklar konularını az; muhalefette yer alan CHP ve MHP liderlerinin ise, daha fazla ele aldıklarını göstermektedir. Siyasi liderlerin sosyal hakların geliştirilmesi problemini, eleştiri ve çatışma, siyasal iktidar kazanmak ve / veya sürdürmek için nedenselleştirme, kendini haklılaştırma, rıza üretme ve meşrulaştırma için araçsallaştırdıkları da belirlenmektedir. Bu bulgular, ikinci varsayımı desteklemektedir.

Tablo 6: AKP liderinin sosyal haklara ilişkin iletileri

AKP Lideri Erdoğan'ın Sosyal Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Aile desteği								
Emeklilik sigortası					1	100		
Eğitim ve öğretim	1	50	1	100				
Eşit yurttaşlık statüsü								
Gençlik yardımı								
İş edinmede kamusal hizmetten yararlanma								
İşsizlik sigortası								
Kadın sorunları								
Kaza sigortası								
Mesleki eğitim	1	50						
Sağlık sigortası								
Şiddet mağduruna destek								
Toplam	2	100	1	100	1	100		

Gazetelere göre AKP liderinin sosyal haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; tüm konular içinde sosyal haklara ilişkin yok denecek kadar az ileti verdiği görülmektedir. Bu sayı Cumhuriyet Gazetesinde 2, Yeniçağ ve Hürriyet'te 1'dir. Zaman'da ise, sosyal haklara ilişkin hiç ileti yer almamaktadır.

Tablo 7: AKP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletileri

AKP Lideri Erdoğan'ın Ekonomik Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Adil ücret								
Yoksulluk ve ortadan kaldırılması / beslenme							1	50
İşsizlik								
Konut	1	100						
Uygun bir yaşam standardına sahip olmak					1	100	1	50
Toplam	1	100			1	100	2	100

Gazetelere göre AKP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; tüm konular içinde ekonomik haklara ilişkin yok denecek kadar az ileti verdiği görülmektedir. Bu sayı Zaman'da 2, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinde 1'dir. Yeniçağ'da ise, ekonomik haklara ilişkin hiç ileti yer almamaktadır.

Tablo 8: AKP liderinin kültürel haklara ilişkin iletileri

AKP Lideri Erdoğan'ın Kültürel Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Kültürel kimlik	1	20					1	16.7
Anadil	4	80	2	100	3	100	5	83.3
Bilimsel ilerlemelerden yararlanma ve bilgiyi kullanma								
Yaratıcılığı Geliştirme								
Uluslararası kültürel işbirliği								
Toplam	5	100	2	100	3	100	6	100

Gazetelere göre AKP liderinin kültürel haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; tüm konular içinde kültürel haklara ilişkin yok denecek kadar az ileti verdiği görülmektedir. Bu sayı Zaman'da 6, Cumhuriyet'te 5, Hürriyet'te 3, Yeniçağ'da ise, 2'dir.

Farklı gazetelerde AKP liderinin kültürel haklara yönelik bulguların bazı iletileri şöyledir:

Erdoğan: “Yola çıkarken etnik milliyetçilik yapmayacağız, bölgesel milliyetçilik yapmayacağız, dinsel milliyetçilik yapmayacağız dedik. Türküyle, Kürdüyle, Lazıyla, Çerkesiyle, Gürcüsüyle, Abhazasıyla, Romanyla, Boşnakıyla aklınıza ne gelirse 74 milyonu, yaratılanı severiz yaratandan dolayı anlayışıyla sevdik, bağrımıza bastık. Alevi demedik, Sünni demedik hangi dinden olursa olsun eşit mesafede durduk. Çünkü herkesin dini kendine ama güvencesi bizi. Biz, böyle bir medeniyetten geliyoruz. Bölgesel ayırım yapmadık. Batıda ne varsa doğuda var; kuzeyde ne varsa güneyde var. Bundan sonra da böyle devam edeceğiz. Biz bu Türkiye'yi özgürlükle, demokrasiyle, kardeşlikle büyüttük” (Yeniçağ, 30 Mayıs 2011 s.11).

Erdoğan: “Oyumuzu kullanmaksa kullanıyoruz. Öyle mi, demokrasi bu. Olağanüstü hali kim kaldırdı, çekiç gücü kim kaldırdı? Üniversitelerde Kürtçe bölümler açıldı mı? Bağımsız aday diye gelenlerin bunları yapmaya gücü yeter mi?” (Cumhuriyet, 25 Mayıs 2011 s.5).

Tablo 9: CHP liderinin sosyal haklara ilişkin iletileri

CHP Lideri Kılıçdaroğlu'nun Sosyal Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Aile desteği	6	11.8	8	28.6	9	25	9	37.5
Emeklilik sigortası	6	11.8	3	10.7	5	13.9	3	12.5
Eğitim ve öğretim	9	17.6	3	10.7	10	27.8	1	4.2
Eşit yurttaşlık statüsü	2	3.9			2	5.5	1	4.2
Gençlik yardımı	6	11.8						
İş edinmede kamusal hizmetten yararlanma								
İşsizlik sigortası	8	15.7	6	21.4	3	8.3	3	12.5
Kadın sorunları	5	9.8	3	10.7	5	13.9	2	8.3
Kaza sigortası								
Mesleki eğitim	2	3.9	1	3.6			2	8.3
Sağlık sigortası	6	11.8	3	10.7	1	2.8	3	12.5
Şiddet mağduruna destek	1	1.9	1	3.6	1	2.8		
Toplam	51	100	28	100	36	100	24	100

Gazetelere göre CHP liderinin sosyal haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; tüm siyasi liderler içinde en fazla ileti aktaran taraf olduğu belirlenmektedir. Kılıçdaroğlu'nun sosyal haklara ilişkin en fazla iletilerine yer veren gazeteler sırasıyla; Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeniçağ'dır. Bu konuda en az iletilerine ise, Zaman Gazetesinde rastlanılmıştır.

CHP liderinin sosyal haklara yönelik gazetelerde bulguların bazı iletileri şöyledir:

Kılıçdaroğlu: “Sosyal devleti yeniden ayağa kaldıracağız. Devlet yandaşların değil, halkın devleti olacak. Toplumun örgütlenebildiği, sözleşmeli, sendikali düzeni yeniden kuracağız” (Yeniçağ, 16 Mayıs 2011 s.11).

Kılıçdaroğlu: “Gazeteciler çok çalışıyor, zor koşullarda görev yapıyor. Ancak sendika üyesi değil... Halkın iktidarında bütün gazeteci arkadaşlarımız sendikali olacaklar. Yazdıkları haberlerin arkasında durma gücünü elde edecekler” (Yeniçağ, 2 Mayıs 2011 s.10).

Tablo 10: CHP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletileri

CHP Lideri Kılıçdaroğlu'nun Ekonomik Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Adil ücret	4	16						
Yoksulluk ve ortadan kaldırılması / beslenme	7	28	15	41.7	6	54.5	9	56.2
İşsizlik	5	20	14	38.8	2	18.2	6	37.6
Konut	4	16						
Uygun bir yaşam standardına sahip olmak	5	20	7	19.5	3	27.3	1	6.2
Toplam	25	100	36	100	11	100	16	100

Gazetelere göre CHP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; en fazla iletiye sırasıyla Yeniçağ, Cumhuriyet, Zaman ve Hürriyet gazetelerinin yer verdiği görülmektedir. Ekonomik haklara ilişkin iletiler içinde “yoksulluk” en çok üzerinde durulan konu olmuştur.

CHP liderinin ekonomik haklara yönelik bazı iletileri şöyledir:

Kılıçdaroğlu: “Herkesin karnının doyabildiği güzel bir Türkiye’yi yeniden ayağa kaldırmak istiyoruz” (Yeniçağ, 4 Mayıs 2011 s.10).

Kılıçdaroğlu: “Usta başbakanının iktidarında iki buçuk aylık bebek açlıktan ölmez... herkesin rahat edebileceği, birbirine düşmanlık duymayacağı bir Türkiye istiyoruz. Herkesin karnının doyacağı, herkesin mutlu, huzurlu olacağı, yoksulluğun tarihe gömüleceği, hiçbir çocuğun yatağa aç girmeyeceği bir Türkiye istiyoruz” (Yeniçağ, 13 Mayıs 2011 s.11).

Kılıçdaroğlu: “13 Haziran’dan sonraki dört ayda her yoksul aileye ve yoksul kadının banka hesabına en az 600 TL para yatıracağız. Onu namerde muhtaç etmeyeceğiz. O, sosyal devletin koruması altında olacak, çoluk çocuğunun rızkını sağlayacak” (Yeniçağ, 16 Mayıs 2011 s.11).

Tablo 11: CHP liderinin kültürel haklara ilişkin iletileri

CHP Lideri Kılıçdaroğlu'nun Kültürel Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Kültürel kimlik	3	37.5	2	40	2	28.6		
Anadil	5	62.5	3	60	1	14.3	2	100
Bilimsel ilerlemelerden yararlanma ve bilgiyi kullanma					4	57.1		
Yaratıcılığı geliştirme								
Uluslararası kültürel işbirliği								
Toplam	8	100	5	100	7	100	2	100

Gazetelere göre CHP liderinin kültürel haklara ilişkin iletileri incelendiğinde; en fazla iletiye sırasıyla Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeniçağ’ın en az ise, Zaman gazetesinin yer verdiği görülmektedir. Kültürel haklara ilişkin iletiler içinde “anadil” en çok üzerinde durulan konu olmaktadır.

CHP liderinin kültürel haklara yönelik iletilerinden bir örnek verilebilir:

Kılıçdaroğlu: “Bu ülkede kardeşliğin, barışın adresi olacağız. Kimseyi ötekileştirmeyeceğiz” (Zaman, 17 Mayıs 2011 s.15).

Tablo 12: MHP liderinin sosyal haklara ilişkin iletileri

MHP Lideri Bahçeli'nin Sosyal Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Aile desteği	10	32.3	6	50	4	36.4	4	44.5
Emeklilik sigortası	9	29	4	33.3	2	18.2	1	11.1
Eğitim ve öğretim	7	22.6	2	16.7	3	27.2	2	22.2
Eşit yurttaşlık statüsü					2	18.2		
Gençlik yardımı								
İş edinmede kamusal hizmetten yararlanma								
İşsizlik sigortası							2	22.2
Kadın sorunları								
Kaza sigortası								
Mesleki eğitim								
Sağlık sigortası	5	16.1						
Şiddet mağduruna destek								
Toplam	31	100	12	100	11	100	9	100

Elde edilen bulgular; MHP liderinin sosyal haklara ilişkin iletilerine en fazla oranda yer veren gazetenin Cumhuriyet olduğunu göstermektedir. Onu izleyen gazeteler ise, Yeniçağ ve Hürriyet'tir. Az bir farkla daha az oranda yer veren gazete ise, Zaman olarak belirlenmektedir.

Tablo 13: MHP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletileri

MHP Lideri Bahçeli'nin Ekonomik Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Adil Ücret								
Yoksulluk ve ortadan kaldırılması / beslenme	5	35.7	15	46.9	4	3.3	11	42.3
İşsizlik	4	28.5	14	43.8	5	41.7	13	50
Konut			1	3.1				
Uygun bir yaşam standardına sahip olmak	5	35.7	2	6.2	3	25	2	7.7
Toplam	14	100	32	100	12	100	26	100

Elde edilen bulgular; MHP liderinin ekonomik haklara ilişkin iletilerine en fazla oranda yer veren gazetenin Yeniçağ olduğunu göstermektedir. Yeniçağ'ı, sırasıyla Zaman, Cumhuriyet ve Hürriyet gazeteleri izlemektedir.

MHP liderinin farklı gazetelerde bulgularanan ekonomik ve sosyal haklara yönelik iletileri şöyledir:

Bahçeli: “Eğer işsizliği çözemeyişe, yolsuzluk aldı başını gidiyorsa, sağlık sorunları diz boyuysa bunun cevabını 12 Haziran'da sandıkta verin” (Hürriyet, 12 Mayıs 2011 s.26).

Bahçeli: “Hiç işsizlikten, yoksulluktan bahsettiğini duyuyor musunuz? Bu AKP'nin gündeminde yok” (Hürriyet, 18 Mayıs 2011 s.26).

Bahçeli: “Yediyüz bin kişiye iş bulmayı vaat ediyoruz. Yoksul insanları yaşayabilecekleri bir konuma getireceğiz. Helal Kart, harcama kartıdır. Namerde muhtaç olmadan, kimseye el açmadan, gelen paketi sıkılarak, utanarak alma ihtiyacı duymadan kendi paketini kendisinin hazırlayabileceği alını açık, başı dik olarak namerde muhtaç olmadığı gibi haysiyeti ve şerefiyle toplumda yaşamasına olanak sağlayan bir kart olacak” (Yeniçağ, 25 Mayıs 2011 s.10).

Bahçeli: “Gelir dağılımı ve adaletsizlik almış başını gidiyor. İşsizlik yine öyle. Yoksulluk her geçen gün artıyor. Biz işsizliğin, yoksulluğun ve gelir adaletsizliğinin ortadan kalkması için hazırlıyoruz” (Zaman, 12 Mayıs 2011 s.14).

Tablo 14: MHP liderinin kültürel haklara ilişkin iletileri

MHP Lideri Bahçeli'nin Kültürel Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Kültürel kimlik								
Anadil	1	100	2	100	2	100	2	100
Bilimsel ilerlemelerden yararlanma ve bilgiyi kullanma								
Yaratıcılığı geliştirme								
Uluslararası kültürel işbirliği								
Toplam	1	100	2	100	2	100	2	100

Elde edilen bulgular; MHP liderinin kültürel haklara ilişkin iletilerinin çok az sayıda olduğunu ve bu iletilere Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetesinin aynı oranda yer verildiğini göstermektedir. Onları çok az farkla Cumhuriyet izlemektedir. Kültürel haklara ilişkin iletiler içinde tüm gazetelerde “anadil”e ilişkin iletilerin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 15: BDP bağımsız adaylarının sosyal haklara ilişkin iletileri

BDP Bağımsız Adaylarının Sosyal Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Aile desteği								
Emeklilik sigortası								
Eğitim ve öğretim								
Eşit yurttaşlık statüsü								
Gençlik yardımı								
İş edinmede kamusal hizmetten yararlanma								
İşsizlik sigortası								
Kadın sorunları								
Kaza sigortası								
Mesleki eğitim								
Sağlık sigortası								
Şiddet mağduruna destek								
Toplam								

İncelenen gazetelerde genel olarak az sayıda temsil edilen BDP bağımsız adaylarının sosyal haklara ilişkin iletilerine rastlanmamıştır.

Tablo 16: BDP bağımsız adaylarının ekonomik haklara ilişkin iletileri

BDP Bağımsız Adaylarının Ekonomik Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Adil ücret								
Yoksulluk ve ortadan kaldırılması / beslenme								
İşsizlik								
Konut								
Uygun bir yaşam standardına sahip olmak								
Toplam								

İncelenen gazetelerde BDP bağımsız adaylarının ekonomik haklara ilişkin iletilerine rastlanmamıştır.

Tablo 17: BDP'nin bağımsız adaylarının kültürel haklara ilişkin iletileri

BDP Bağımsız Adaylarının Kültürel Haklara İlişkin İletileri	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Kültürel kimlik	2	25			1	25		
Anadil	6	75	4	100	3	75	5	100
Bilimsel ilerlemelerden yararlanma ve bilgiyi kullanma								
Yaratıcılığı geliştirme								
Uluslararası kültürel işbirliği								
Toplam	8	100	4	100	4	100	5	100

Elde edilen bulgular; BDP bağımsız adaylarının kültürel haklara ilişkin iletilerine en fazla oranda yer veren gazetenin Cumhuriyet olduğunu göstermektedir. Cumhuriyet'i, Zaman ve ilgili konuda eşit oranda iletiler veren Yeniçağ ve Hürriyet gazeteleri izlemektedir. Kültürel haklara ilişkin iletiler içinde en fazla oranda ele alınan konunun "anadil" olduğu görülmektedir.

BDP bağımsız adaylarının kültürel haklara yönelik bazı iletileri şöyledir:

BDP'nin desteklediği bağımsız aday Şerafettin Elçi: "Bu ittifak temel ilkeler üzerine kurulu bir ittifak. Üç temel ilke bizi bir araya getirdi. Bunlar; Kürt kimliğinin tanınması ve yasal güvenceye kavuşması, Kürt dilinin eğitimde olmak üzere özel ve kamusal alanda serbestçe kullanılması ve Kürtlerin kendi kendilerini yönetebilecek bir özyönetime kavuşması" (Cumhuriyet, 20 Mayıs 2011 s.9).

BDP Eşbaşkanı Filiz Koçali: "Kürt kimliğinin tanınması, anayasal güvenceye alınması, anadilde eğitim, Kürtlerin kendi kendini yönetmesi. Bunu birileri demokratik özerklik olarak tanımlayabilir. Mesele Kürtler artık kendi kendilerini yönetmek istiyorlar" (Cumhuriyet, 27 Mayıs 2011 s.6).

Elde edilen bulgular; siyasi liderlerin parti projeleri kapsamında sosyal, ekonomik ve kültürel hakları farklı bağlamlarda ele aldıkları görülmektedir. AKP lideri, sosyal haklara çok sınırlı olarak yer vermekte ve sınırlı iletiler diğer siyasi parti liderlerinin yetersiz gördükleri sosyal ve ekonomik haklara yönelik iddialarını yanıtlamayı amaçlamaktadır. Kültürel hakları

ise, Kürt sorunu bağlamında ele almakta bütünsel olarak kültürel hak ve gelişme kavrayışına sahip bulunmamaktadır. AKP lideri, parti projeleri içinde yer alan İstanbul ve Ankara projelerinde; şehir planlamasına yönelik bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Şehrin fiziksel yapısının değişimine odaklı bu projelerde, şehrin sosyo-ekonomik dönüşümüne yönelik bir amacın açıkça vurgulanmadığı görülmektedir. Benzer şekilde ülkede sosyo-ekonomik dönüşümü hedefleyen sosyal, ekonomik ve kültürel hak odaklı bir perspektifin de ortaya konulmadığı belirlenmektedir.

CHP lideri, sosyal politika, sosyal, ekonomik ve kültürel hakları, işsizlik, yoksulluk, yolsuzluk ve yanlış eğitim politikaları bağlamında ele almakta ve toplumla iletişim stratejilerini bu kavramlara odaklanarak ve hükümeti eleştirerek uygulamaktadır. Kendi parti projelerini ise, aile, kadın, demokratikleşme, dış politika, bilgi toplumu, sağlık ve eğitim raporları ile ortaya koymaktadır. CHP liderinin, diğer liderler içinde en kapsamlı ve ayrıntılı sosyal politika odaklı projeler ortaya koyduğu düşünülebilir.

MHP lideri, sosyal politika, sosyal, ekonomik ve kültürel hakları, CHP lideri gibi işsizlik, yoksulluk ve yolsuzluk odaklı olarak ele almakta hükümetin uygulamalarını eleştirmekte, ailenin ekonomik açıdan güçlendirilmesini amaçlayan projelerin yanında Hilal Kart gibi projelerle de esnafa yönelik vaatlerini ortaya koymaktadır. Ancak bu projelerin bir sosyo-ekonomik dönüştürme modeli olarak belirlenme potansiyeli ve yetkinliği tartışmalıdır.

BDP'nin bağımsız adaylarının ise, incelenen tüm gazetelerde çok az iletileri yer almakta ve bu iletilerin sosyal ve ekonomik haklardan ziyade tüm Türkiye'yi kapsamayan ve etnik ve kültürel ayrıma odaklı, sınırlı bir kültürel hak kavrayışı temeline dayandırıldığı görülmektedir. Bu kavrayışın tüm ülkeye yönelik bir sosyo-ekonomik dönüştürme modeli olduğunu söylemek olası değildir.

Bu çerçevede siyasi liderlerin sosyal, ekonomik ve kültürel hak kavramlarına farklı yaklaştıkları ancak bu kavramları karşılıklı iktidar sağlama veya iktidarı sürdürme mücadelesi çerçevesinde de araçsallaştırdıkları belirlenmektedir.

Tablo 18: Cumhuriyet'in siyasi parti liderlerinin iletilerine yaklaşımı

Siyasal Parti Liderlerinin İletilerine Gazetenin Yaklaşımı	Cumhuriyet'te Tayyip Erdoğan		Cumhuriyet'te Kemal Kılıçdaroğlu		Cumhuriyet'te Devlet Bahçeli		Cumhuriyet'te BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Pozitif			31	15.2	11	10.3	1	2.2
Negatif	32	23.6			1	1	2	4.5
Nötr	101	74.2	163	80.3	90	85	37	82.2
Yukarıda yer alanların bir kaçını birarada	3	2.2		0.5	4	3.7	5	11.1
Belirlenmemiştir			8	4				
Toplam	136	100	203	100	106	100	45	100

Elde edilen bulgular; Cumhuriyet Gazetesinin siyasi liderlerin iletilerine ağırlıklı olarak nötr yaklaştığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Cumhuriyet Gazetesinin, Kılıçdaroğlu'nun iletilerine pozitif yaklaştığı görülmektedir. Kılıçdaroğlu'nu, Bahçeli izlemektedir. Erdoğan'a ilişkin pozitif iletiye rastlanılmaktadır. Buna karşılık Erdoğan'ın en fazla negatif değerlendirilen siyasi lider olduğu görülmektedir. BDP'nin bağımsız adaylarının çok az sayıdaki iletilerinin ağırlıklı olarak nötr, negatif ve pozitif olarak sunulduğu belirlenmektedir.

Tablo 19: Yeniçağ'ın siyasi parti liderlerinin iletilerine yaklaşımı

Siyasal Parti Liderlerinin İletilerine Gazetenin Yaklaşımı	Yeniçağ'da Tayyip Erdoğan		Yeniçağ'da Kemal Kılıçdaroğlu		Yeniçağ'da Devlet Bahçeli		Yeniçağ'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Pozitif			22	17.3	112	90.3		
Negatif	23	49	2	1.6			8	72.7
Nötr	21	44.7	100	78.8	12	9.7	3	27.3
Yukarıda yer alanların bir kaçını birarada	3	6.3	3	2.3				
Belirlenmemiştir								
Toplam	47	100	127	100	124	100	11	100

Elde edilen bulgular; Yeniçağ Gazetesinin, AKP ve CHP liderlerinin iletilerine nötre yakın ya da ağırlıklı olarak nötr yaklaştığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Yeniçağ Gazetesinin, Bahçeli'nin iletilerine %90.3 oranında pozitif yaklaştığı görülmektedir. Erdoğan'a ilişkin pozitif iletiye rastlanılmamıştır. Buna karşılık Erdoğan'ın en fazla oranda negatif değerlendirilen lider olduğu görülmektedir. Az orandaki temsiliyetleri içinde BDP'nin bağımsız adaylarının da negatif değerlendirildiği belirlenmektedir.

Tablo 20: Hürriyet'in siyasi parti liderlerinin iletilerine yaklaşımı

Siyasal Parti Liderlerinin İletilerine Gazetenin Yaklaşımı	Hürriyet'de Tayyip Erdoğan		Hürriyet'de Kemal Kılıçdaroğlu		Hürriyet'de Devlet Bahçeli		Hürriyet'de BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Pozitif	21	22.1	19	14.9	16	23.2		
Negatif	6	6.3	8	6.2	9	13	11	78.6
Nötr	63	66.3	94	73.4	36	52.2	3	21.4
Yukarıda yer alanların bir kaçını birarada	5	5.3	7	5.5	8	11.6		
Belirlenmemiştir								
Toplam	95	100	128	100	69	100	14	100

Elde edilen bulgular; Hürriyet Gazetesinin, siyasi liderlerin iletilerine ağırlıklı olarak nötr yaklaştığını ortaya koymaktadır. AKP ve MHP liderlerinin iletilerine yakın oranda pozitif yaklaştığı görülmektedir. Bununla birlikte Hürriyet Gazetesi, AKP ve CHP liderlerine göre, Bahçeli'nin iletilerini daha yüksek oranda negatif değerlendirmektedir. Bununla birlikte az sayıdaki haberleri içinde BDP'nin bağımsız adayları en fazla oranda negatif değerlendirilen siyasi parti temsilcileri olmaktadır.

Tablo 21: Zaman'ın siyasi parti liderlerinin iletilerine yaklaşımı

Siyasal Parti Liderlerinin İletilerine Gazetenin Yaklaşımı	Zaman'da Tayyip Erdoğan		Zaman'da Kemal Kılıçdaroğlu		Zaman'da Devlet Bahçeli		Zaman'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Pozitif	114	87	2	2.5				
Negatif			47	58	40	62.5	9	60
Nötr	17	13	32	39.5	24	37.5	6	40
Yukarıda yer alanların birkaçı bir arada								
Belirlenememiştir								
Toplam	131	100	81	100	64	100	15	100

Zaman Gazetesi, siyasi liderlerin iletilerine diğer gazeteler kadar nötr yaklaşmamaktadır. Zaman Gazetesinin, AKP liderlerinin iletilerine %87 oranında pozitif yaklaştığı ve hiç negatif iletiye yer vermediği görülmektedir. CHP liderine %2.5 oranında pozitif iletiyle yaklaşmakta; MHP liderine ve BDP'nin bağımsız adaylarına yönelik pozitif iletiye hiç rastlanılmamaktadır. Bununla birlikte Zaman Gazetesi, en yüksek oranda Bahçeli'nin ve BDP'nin bağımsız adaylarının iletilerini negatif değerlendirmektedir.

Elde edilen bulgular; gazetelerin yayın kimliği ve yayın politikasına göre, siyasi parti liderlerinin iletilerine yaklaşımlarının, pozitif veya negatif olduğunu ortaya koymaktadır. Gazeteler, destekledikleri siyasi liderlere pozitif veya nötr yaklaşmakta, desteklemedikleri liderleri ise, nötr veya negatif değerlendirebilmektedir. Bu bulgu, birinci varsayımı büyük ölçüde doğrulamaktadır.

3.3.3-Gazete Yazı Türlerinden Köşe Yazılarının Niceliksel İçerik Analizi

Çalışmada haberlerin yanında köşe yazıları için de bir kodlama çizelgesi geliştirilmiş ve köşe yazıları niceliksel ve niteliksel içerik analizine tabi tutulmuştur

Tablo 22: Gazetelere göre köşe yazısı sayısı

GAZETE YAZI TÜRÜ KÖŞE YAZISI	CUMHURİYET	YENİÇAĞ	HÜRRİYET	ZAMAN
	SAYI	SAYI	SAYI	SAYI
TOPLAM KÖŞE YAZISI	106	123	68	93

Gazete yazı türlerinden köşe yazılarının niceliksel içerik analizi; siyasi seçim öncesinde siyasi seçimle ilgili dolaysız ve dolaylı olarak yazılan köşe yazısının en fazla sayıda Yeniçağ Gazetesinde yer aldığını göstermektedir. Yeniçağ Gazetesini sırasıyla Cumhuriyet, Zaman ve Hürriyet gazeteleri izlemektedir.

Tablo 23: Köşe yazarlarının genel seçimle ilişkilendirerek ele aldıkları konulara ilişkin iletiler

KÖŞE YAZARLARININ GENEL SEÇİMLERLE İLİŞKİLENDİREREK ELE ALDIKLARI KONULARA İLİŞKİN İLETİLER	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Genel olarak siyasi seçimler	50	21.5	41	15.3	33	31.4	50	27
Demokrasi ve siyasi Özgürlükler	2	0.8	2	0.7	4	3.8	2	1.1
Türkiye'nin üniter yapısı / özerklik	3	1.2	11	4	1	1	2	1.1
Kürt sorunu	15	6.5	4	1.5	3	2.8	16	8.8
PKK terörü	4	1.8	16	6	2	1.9	4	2.2
Ergenekon örgütü tasarımı	6	2.6	4	1.5			3	1.6
Ordu	4	1.8	5	1.9			5	2.7
Dış politika	4	1.8	2	0.7	1	1	2	1.1
Hukuk / yeni anayasa	4	1.8	1	0.3	2	1.9	4	2.2
Ekonomi	2	0.8	7	2.6	6	5.6	1	0.5
AKP parti projeleri	4	1.8	4	1.5	5	4.9	5	2.7
CHP parti projeleri	9	3.8	6	2.2	9	8.5	2	1.1
MHP parti projeleri	1	0.4	9	3.4	1	1	1	0.5
BDP parti projeleri	4	1.8	2	0.7				
Medya	1	0.4	1	0.3			1	0.5
Sosyal haklar	8	3.4	6	2.2	4	3.8	1	0.5

Ekonomik haklar	7	3	6	2.2	1	1	2	1.1
Kültürel haklar	3	1.2			3	2.8		
Sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerileri	12	5.1	5	1.9	4	3.8		
Din	1	0.4					1	0.5
AKP yorum ya da eleştirisi	23	9.9	33	12.3	9	8.5	13	7
CHP yorum ya da eleştirisi	24	10.3	31	11.6	5	4.9	25	13.5
MHP yorum ya da eleştirisi	9	3.8	42	15.7	2	1.9	25	13.5
BDP yorum ya da eleştirisi	12	5.1	9	3.4	1	1	10	5.4
MHP'li yöneticilerin kaset görüntüleri	19	8.2	21	7.8	9	8.5	10	5.4
Telekulak	2	0.8	1	0.3				
Toplam	233	100	269	100	105	100	185	100

Köşe yazarlarının genel seçimle ve siyasi liderlerin miting alanında ifade ettikleri iletilerle dolaylı veya dolaysız olarak ilişkilendirerek ele aldıkları konulara ilişkin iletiler irdelendiğinde; Cumhuriyet Gazetesi'nde en yüksek oranda ele alınan konuların genel olarak siyasal seçimler, CHP'ye ilişkin yorumlar, AKP'ye ilişkin yorum ve eleştiriler ve MHP'li yöneticilerin kaset görüntüleri olduğu belirlenmektedir. Kürt sorunu ise, bir ölçüde ele alınan konudur. En az oranda ele alınan konular ise; demokrasi, siyasal özgürlükler, medya ve din gibi konulardır. Cumhuriyet Gazetesi yazarlarının sosyal haklara ilişkin yazılarının oranı % 3.4; ekonomik haklara ilişkin yazılarının oranı % 3; kültürel haklara ilişkin yazılarının oranı ise, % 1.2 olarak belirlenmektedir. Yazarların sosyal haklarla bağlantılı olarak ele aldıkları sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerilerinin oranı ise, %5.1'dir.

Yeniçağ Gazetesinde en yüksek oranda ele alınan konunun CHP'ye ilişkin yorum ve eleştiriler, AKP'ye ilişkin yorum ve eleştiriler ve genel olarak siyasal seçimler olduğu belirlenmektedir. Yazarların, PKK terör örgütüne ilişkin yorumlar yaptığı görülmektedir. En az oranda ele alınan konular ise; hukuk, yeni anayasa, medya ve din gibi konular olmaktadır. Yeniçağ Gazetesi yazarlarının sosyal ve ekonomik haklara ilişkin yazılarının oranı % 2.2'dir. Kültürel haklara ilişkin yazılarına hiç rastlanmadığı belirlenmektedir. Yazarların, sosyal haklarla bağlantılı olarak ele aldıkları sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerilerinin oranı ise, %1.9'dur.

Hürriyet Gazetesinde köşe yazılarında ele alınan konular irdelendiğinde; en yüksek oranda iletilerin genel olarak siyasal seçimler, CHP projeleri, AKP'ye ilişkin yorum ve eleştiriler ve MHP'li yöneticilerin kaset görüntülerine ilişkin olduğu belirlenmektedir. Hürriyet'te ele alınan diğer konular ise, ekonomi ve Kürt sorunu olmaktadır. En az oranda ele alınan konular ise; özerklik, dış politika ve ekonomik haklar gibi konular olmaktadır. Hürriyet Gazetesi yazarlarının sosyal haklara ilişkin yazılarının oranı % 3.8; ekonomik haklara ilişkin yazı-

larının oranı % 1; kültürel haklara ilişkin yazılarının oranı ise, % 2.8 olarak belirlenmektedir. Yazarların sosyal haklarla bağlantılı olarak ele aldıkları sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerilerinin oranı ise, %3.8'dir.

Zaman Gazetesinde en yüksek oranda ele alınan konunun genel olarak siyasal seçimler, CHP'ye ve MHP'ye yönelik yorum ve eleştiriler olduğu belirlenmektedir. Köşe yazarlarının bir ölçüde üzerinde durduğu diğer konular ise; ordu, PKK terör örgütü ve Ergenekon terör örgütü tasarımıdır. En az ele alınan konular ise; MHP projeleri, medya, din ve sosyal haklar gibi konular olmaktadır. Zaman Gazetesi yazarlarının, sosyal haklara ilişkin iletilerinin oranı %0.5; ekonomik haklara ilişkin iletilerinin oranı % 1.1'dir. Kültürel haklara yönelik iletilerine hiç rastlanmadığı belirlenmektedir. Yazarların sosyal haklarla bağlantılı olarak ele aldıkları sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerileri ise, yoktur.

Elde edilen bulgular; tüm gazetelerin köşe yazarlarının, MHP'li politikacıların kaset görüntüleri gibi sansasyonel konulara ağırlıklı olarak yöneldiğini ortaya koymaktadır. Toplam olarak sosyal, ekonomik ve kültürel hakların ve sosyal politikaların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerileri ise, sırasıyla en fazla oranda Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeniçağ gazetelerinin köşe yazarları; en az oranda ise, Zaman Gazetesi köşe yazarları tarafından ele alınmaktadır.

3.3.4-Gazete Yazı Türlerinden Köşe Yazılarının Niteliksel İçerik Analizi

Farklı gazetelerin köşe yazarları yazılarında, genel seçimlerle ilişkilendirerek sosyal, ekonomik ve kültürel haklara ilişkin iletilere yer vermişlerdir. Aşağıda yer alan alıntılar, Cumhuriyet ve Hürriyet köşe yazarlarının, CHP'nin projelerine yönelik pozitif, AKP'nin projelerine negatif, BDP'nin projelerine ise, eleştirel yaklaşımlarına örnek oluşturmaktadır:

Hikmet Çetinkaya: "Korkmadan, Yüreklice...": "Halkın derdi iş, aş, ekmek... Aile sigortası projesi, demokratik açılım, anayasal haklar, çağdaş demokratik sivil anayasa, Kürt sorunu çözümü konusunda konuşmaktan çekinmemeli... CHP bu konuların üzerine biraz daha gitmeli... korkmadan yüreklice" (Cumhuriyet, 14 Mayıs 2011 s.5).

Sedat Ergin: "CHP'nin Yeni Demokrasi Yörüngesi": "CHP'nin demokrasi raporu, örgütlenme özgürlüğüne ve sendikal haklara yaptığı kuvvetli taahhütlerle CHP'nin Batılı ölçülerde bir sosyal demokrat parti kimliğine doğru evrildiğini de göstermektedir" (Hürriyet, 1 Haziran 2011 s.24).

Emre Kongar: "CHP Etkisi: Sosyal Devlet Geri Mi Dönüyor": "Popülist söylemlerle iktidara gelen ve vahşi kapitalist sömürüyü kendi kaynaklarını geliştirmek için destekleyen AKP iktidarı, yarattığı tahribatı bir ölçüde de olsa saklamak için 'Sadaka Devleti' uygulamalarını devreye soktu... Artık herkesin anayasal hakkı olan Sosyal Devlet uygulamaları rafa kaldırıldı, seçmenleri AKP'ye bağımlı kılacak Sadaka Devleti dönemi başladı... CHP'nin yeni 'Demokrasi Projesi' ise daha şimdiden Türkiye'yi etkilemeye siyasal, ekonomi ve toplumsal yaşamımızda yeni umutları filizlendirmeye başladı" (Cumhuriyet, 10 Haziran 2011 s.3).

Emre Kongar: "Bir Siyasal Oksimoron Örneği Olarak Adalet ve Kalkınma Partisi": "Partinin adı Adalet ve Kalkınma Partisi. Sekiz yıllık iktidar döneminde adaleti ne hale getirdikleri ortada; fazla lafa gerek yok. Kalkınmaya gelince kendilerini bazı yakınlarını ve taraftarlarını kalkındırdıklarına kuşku yok. Ya halkın geri kalanı; büyüyen işsizlik, uçurum-

laşan gelir dağılımı farkları, satılan üretim tesisleri, büyüyen cari açık vs. vs.” (Cumhuriyet, 14 Mayıs 2011 s.3).

Hikmet Çetinkaya: “Ben Yoksulu Değil Varsılı Severim”: “Onüç milyon insanımız sosyal güvenlikten yoksunmuş; milyonlarca insan günde bir dolarla yaşıyor; işsizlik ve yoksulluk giderek ivme kazanmış... Bana ne?” (Cumhuriyet, 20 Mayıs 2011 s.5).

Orhan Bursalı: “Özerk Bölge Ve Dil”: “BDP’nin seçim beyannamelerinde sol söylem vardır. Özellikle ekonomide ve demokratikleşme boyutunda. Ama esası yine de Kürt meselesine çözüm odaklıdır ve bu amaçla da Türkiye’nin 20-25 yeni özerk bölgesel yönetime ayrılmasını istiyorlar. Savunma, dış işleri, maliye merkezi; adalet hizmetleri ise, merkezi ve bölge meclislerince yönetilecek. Diğer tüm konular özerk bölgelerin sorumluluğunda kadın, gençlik, spor, eğitim, sağlık, kültür, tüm sosyal hizmetler, turizm ve telekomünikasyon. Türkiye gibi bir ulusal devlette bölgesel ve tarihsel nedenlerden dolayı böyle bir dil politikası, esas olarak ayrımcılığı geliştirir” (Cumhuriyet, 16 Mayıs 2011 s.6).

Aşağıdaki değerlendirmeler Yeniçağ köşe yazarlarının AKP projelerine negatif değerlendirmelerine örnek oluşturmaktadır:

Agah Oktay Güner: “OECD’nin Patlattığı AKP Balonları”: “Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde yirmisi açlık sınırının altında yaşıyor. Ama kırk adım ötesindeki komşun açken tok yatarsan bizden değilsin diyen yüce peygamber buyruğuna rağmen bu tabloya ilgisiz ve sorumsuz kalanlar nasıl oluyor da Müslümanlıktan bahsedebiliyorlar. Ülkede uzun süredir uygulanan ekonomi modeli ile kaynaklarımız, servetimiz ve insanımız eriyor” (Yeniçağ, 23 Mayıs 2011 s.9).

İsrafil Kumbasar: “Garibanlar İçin Çılgın Bir Proje Yok Mu?”: “AKP’nin iktidarının ekonomik sistemi şu üç sacayağı üzerine formüle edilebilir: Gelir dağılımında adaletsizlik, rantiyecilere imtiyaz ve yolsuzluklar... Üretime dayalı önemli bir yatırım yapıp, ülke ekonomisine ciddi bir katkıda mı bulunuyorlar? Tabii ki hayır... Gelir dağılımındaki uçurum büyüyor, ülke bir sınıf çatışmasına sürükleniyor. Ama iktidar zenginleri daha zengin etmekten başka bir işe yaramayacak olan saçma sapan projeler ile göz boyamaya devam ediyor” (Yeniçağ, 1 Haziran 2011 s.10).

Aşağıdaki değerlendirme ise, Zaman köşe yazarlarının CHP projelerine yönelik negatif değerlendirmelere bir örnek oluşturmaktadır.

Mehmet Ali Yıldırım Türk: “Yeni CHP Ve Umutlar”: “Yeni CHP’den daha farklı bir vizyon getirecek ve Türkiye’yi daha fazla zıplatacak bir program beklerdim. Yine yoksulluk ve işsizlik üzerine kurgulanmış bir program, dış politika konusu ve dünya ekonomisinde Türkiye’yi nereye koydukları konusunda bir açıklama bulamadım” (Zaman, 14 Mayıs 2011 s.7).

Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin köşe yazarları, sosyal hakları, bir ölçüde irdelemekte ve bir ölçüde çözüm önerisi formüle etmektedirler. Yeniçağ Gazetesinin köşe yazarlarının, sosyal hakları, sınırlı olarak irdeledikleri ve sınırlı çözüm önerisi formüle ettikleri belirlenmektedir. Bu bulgu, siyasi liderlerin seçim konuşmalarında ele aldıkları konular ile köşe yazarlarının irdeledikleri konular arasında bir paralellik bulunduğunu da göstermektedir. Sosyal haklar, muhalif siyasi liderler ve muhalif gazetelerin köşe yazarları tarafından ele alınmaktadır. Siyasal iktidar partisi ve siyasal iktidarı destekleyen basın ise, sosyal hakları

çok sınırlı olarak ele almaktadır. Bunu AKP siyasi liderinin ve Zaman Gazetesi’nin köşe yazarlarının sosyal hakları, az oranda ele almalarında görmek olasıdır.

Köşe yazılarının niceliksel ve niteliksel içerik analizi ile elde edilen bulgular; inceleme kapsamına alınan gazetelerde, köşe yazarlarının, siyasi seçim öncesinde siyasi parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları bir ölçüde veya sınırlı olarak irdeledikleri, sorguladıkları ve çözüm önerisi formüle ettiklerini göstermektedir. Köşe yazarları destekledikleri siyasi liderleri, haklılaştırmaya ve meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Bu bulgular, üçüncü varsayımı büyük ölçüde doğrulamaktadır.

SONUÇ

Ülkemizde 2000’li yıllardan itibaren AB’ne üyelik sürecinde sosyal politika ve sosyal hakların geliştirilmesinde ilerlemeler kaydedildiği ancak gelişmelerin batılı ülkelere göre sınırlı kaldığı görülmektedir. Kuşkusuz sosyal politika ve sosyal haklar alanında ortaya çıkan sorunlar yalnız bizim ülkemize özgü değildir. Sosyal politika kendi içinde de paradokslara sahiptir; çünkü kapitalist sistemin içinde yabancı bir unsur ancak onun bir parçası olarak yer almakta ve egemenliğin, egemen olunanların lehine ortadan kaldırılması ve sosyal düşüncenin, kapitalist ekonomik sistem içinde kapitalizme karşı kabul gördürülmesini amaçlamaktadır. Bu, sosyal politikanın dinamiğini, diyalektik paradoksunu ve kuramsal sorununu oluşturmaktadır.

Ülkemizde yapılan 2011 genel siyasi seçimleri öncesinde miting alanlarında siyasi liderler tarafından ele alınan konuların içinde sosyal hakların istenilen düzeyde olmadığı belirlenebilir. Muhafazakar-liberal iktidar partisi liderinin sosyal haklar konusunu çok az; sosyal demokrat ve muhafazakar eğilimli muhalif siyasi parti liderlerinin daha fazla oranda, etnik temelde politika üreten BDP temsilcilerinin ise, kültürel haklar bağlamında ancak az oranda ele aldığı görülmektedir. Siyasi liderlerin, diğer konular gibi sosyal hakların geliştirilmesi konusunu da diğer siyasi partilere karşı eleştiri ve çatışma, siyasi iktidar kazanmak ve / veya sürdürmek için nedenselleştirme, kendini haklılaştırma, rıza üretme ve meşrulaştırma için araçsallaştırmaları, sanayileşme ve demokratikleşme yolunda aşılması gereken önemli problemlere sahip olan ülkemizde, ekonomik ve sosyal açıdan güçsüz olan geniş kitlelerin sosyal haklar sorunlarının göz ardı edilmesi ve siyasi seçim dönemlerinde potansiyel oy olarak görülme problemini ortaya koymaktadır.

Basın ise, diğer sosyal sistemler gibi siyasi sistemle de karşılıklı etki ve bağımlılık ilişkileri nedeniyle siyasi seçimler öncesinde sosyal politikanın bir konusu olarak sosyal haklar sorununun haberler içinde kapsamlı olarak ele alınması ve irdelenmesi için topluma yol gösterme, bilgilendirme ve aydınlatma rolünü sınırlı olarak yerine getirebilmektedir. İnceleme kapsamına alınan gazetelerin yayın kimliği ve yayın politikasına göre, haber metinlerinde siyasi liderlerin, daha fazla oranda, daha kapsamlı yer verilerek veya daha az oranda ve sınırlı yer verilerek, pozitif veya negatif olarak temsil edildiği belirlenmektedir. Bu bulgu, haber aktörü olan siyasi liderlerin sosyal haklara yönelik iletileri için de belirlenmektedir. Ancak bulgular, ülkemizde basının, sosyal haklar sorununu hiç ele almadığını ve irdelenmediğini göstermemektedir. Siyasal iktidara muhalif olan gazeteler bu sınırlılığı haberlerinde ve köşe yazılarında bir ölçüde aşabilmektedir. Zaman Gazetesinden farklı olarak siyasi iktidara muhalif olan Cumhuriyet ve Yeniçağ gazeteleri, sosyal haklar konusunda siyasi liderlerin

iletilerine haberleri içinde yer vermişler ve köşe yazarları, bu sorunları istenilen düzeyde olmasa bile tartışmışlar; siyasal seçim öncesinde siyasal parti liderleri tarafından ele alınan veya alınmayan konular içinde sosyal hakları sorgulamışlar ve çözüm önerisi formüle etmeye çalışmışlardır. Ekonomik ve siyasal kaygılarla siyasi yelpazedeki yerini yeniden belirlemeye çalışan Hürriyet Gazetesi ise, haberleri içinde ve köşe yazılarında sosyal haklar sorununu istenilen düzeyde olmamakla birlikte irdelemiş ve Cumhuriyet'ten sonra köşe yazarlarının sosyal haklar sorununu en fazla oranda ele aldıkları gazete olmuştur. Bu çerçevede ülkemizde siyasal, ekonomik ve sosyal pek çok olumsuzluğa ve basın üzerindeki siyasi ve ekonomik baskılara rağmen basının, sosyal haklar sorunlarını dile getirme, irdeleme ve çözüm önerisi formüle etme potansiyeline ve yetkinliğine sınırlı da olsa sahip olduğu göz ardı edilmemelidir. Basın, siyasal ve ekonomik sistem tarafından etkilendiği gibi kendisi de sınırlı olmakla birlikte siyasal ve ekonomik sistemi etkileme ve kamuoyunu yönlendirme potansiyeline sahip bulunmaktadır.

TABLOLARA EK

Tablo 24: Haberin üretildiği haber organizasyonu

HABERİN ÜRETİLDİĞİ HABER ORGANİZASYONU	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Kendi Üretimi	145	93.5	157	94.5	144	86.2	110	86
Haber Ajanslarının Üretimi	6	3.9	2	1.2	7	4.2	14	11
Karma Üretim					4	2.4	4	3
Belirsiz	4	2.6	7	4.3	12	7.2		
Toplam	155	100	166	100	167	100	128	100

Elde edilen bulgular; en fazla oranda kendi haber üretimini gerçekleştiren gazetenin Yeniçağ olduğunu göstermekte, onu Cumhuriyet, Hürriyet ve Zaman gazeteleri izlemektedir. Kendi haber üretimini gerçekleştirme açısından Hürriyet ve Zaman gazeteleri arasında çok az bir fark olduğu belirlenmektedir. Cumhuriyet Gazetesinin Anadolu Haber Ajansının, Hürriyet Gazetesinin Doğan Haber Ajansının haberlerinden; Zaman Gazetesinin ise, Anadolu Ajansının yanında Cihan Haber Ajansının da haberlerinden yararlandığı görülmektedir.

Tablo 25: Cumhuriyet'te haberlerin yer aldığı sayfa

HABERİN YER ALDIĞI SAYFA	Cumhuriyet'te Tayyip Erdoğan		Cumhuriyet'te Kemal Kılıçdaroğlu		Cumhuriyet'te Devlet Bahçeli		Cumhuriyet'te BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Birinci Sayfa	13	25.5	24	33.8	10	41.6	2	22.2
İç Sayfalar	38	74.5	47	66.2	14	58.4	7	77.8
Toplam	51	100	71	100	24	100	9	100

Cumhuriyet Gazetesinde; haberlerin ağırlıklı olarak iç sayfalarda yer aldığı belirlenmektedir. Birinci sayfada sırasıyla en fazla oranda CHP liderine, AKP liderine ve MHP liderine yer verilmiştir. BDP'nin bağımsız adayları birinci sayfada sınırlı yer almıştır.

Tablo 26: Yeniçağ'da haberlerin yer aldığı sayfa

HABERİN YER ALDIĞI SAYFA	Yeniçağ'da Tayyip Erdoğan		Yeniçağ'da Kemal Kılıçdaroğlu		Yeniçağ'da Devlet Bahçeli		Yeniçağ'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Birinci Sayfa	10	24.4	6	11.1	23	34.3	1	25
İç Sayfalar	31	75.6	48	88.9	44	65.7	3	75
Toplam	41	100	54	100	67	100	4	100

Yeniçağ Gazetesinde; haberlerin ağırlıklı olarak iç sayfalarda yer aldığı belirlenmektedir. Birinci sayfada sırasıyla en fazla oranda MHP liderine, AKP liderine ve CHP liderine yer verilmiştir. BDP'nin bağımsız adayları birinci sayfada sınırlı yer almıştır.

Tablo 27: Hürriyet'te haberlerin yer aldığı sayfa

HABERİN YER ALDIĞI SAYFA	Hürriyet'te Tayyip Erdoğan		Hürriyet'te Kemal Kılıçdaroğlu		Hürriyet'te Devlet Bahçeli		Hürriyet'te BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Birinci Sayfa	12	22.7	15	23.1	18	40	1	25
İç Sayfalar	41	77.3	50	76.9	27	60	3	75
Toplam	53	100	65	100	45	100	4	100

Hürriyet Gazetesinde; haberlerin ağırlıklı olarak iç sayfalarda yer aldığı belirlenmektedir. Birinci sayfada sırasıyla en fazla oranda MHP liderine, CHP liderine ve AKP liderine yer verilmiştir. BDP'nin bağımsız adayları birinci sayfada daha sınırlı yer almıştır.

Tablo 28: Zaman'da haberlerin yer aldığı sayfa

HABERİN YER ALDIĞI SAYFA	Zaman'da Tayyip Erdoğan		Zaman'da Kemal Kılıçdaroğlu		Zaman'da Devlet Bahçeli		Zaman'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Birinci Sayfa	8	14.6	1	2.5	1	4		
İç Sayfalar	47	85.4	40	97.5	24	96	7	100
Toplam	55	100	41	100	25	100	7	100

Zaman Gazetesinde de diğer gazetelerde olduğu gibi haberlerin ağırlıklı olarak iç sayfalarda yer aldığı belirlenmektedir. Birinci sayfada sırasıyla en fazla oranda AKP liderine; eşit oranda CHP ve MHP liderlerine yer verilmiştir. BDP'nin bağımsız adayları ise birinci sayfada yer almamıştır.

Tablo 29: Cumhuriyet'te haberlerin sayfa içindeki yeri

HABERLERİN SAYFA İÇİNDEKİ YERİ	Cumhuriyet'te Tayyip Erdoğan		Cumhuriyet'te Kemal Kılıçdaroğlu		Cumhuriyet'te Devlet Bahçeli		Cumhuriyet'te BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Sürmanşet			1	1.5				
Manşet			3	4.2				
Sağ Üst Köşede	11	21.5	6	8.5	3	12.5		
Sağ Ortada	3	5.9	17	24	2	8.3		
Sağ Alt Köşede	12	23.5	3	4.2	4	16.8	1	11.1
Orta Üstte	1	1.9	9	12.6	3	12.5	1	11.1
Tam Ortada	8	15.7	12	17	6	25	2	22.2
Orta Altta	4	7.9	2	2.8	3	12.5	5	55.6
Sol Üst Köşede	4	7.9	9	12.6	2	8.3		
Sol Alt Köşede	5	9.8	2	2.8	1	4.1		
Sol Ortada	3	5.9	5	7				
Tüm Sayfayı Kaplıyor			2	2.8				
Toplam	51	100	71	100	24	100	9	100

Cumhuriyet'te; AKP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ alt köşede, sağ üst köşede, tam ortada ve sol alt köşede yayımlandığı belirlenmiştir. CHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ ortada, tam ortada, orta üstte ve sağ üst köşede yayımlandığı görülmüştür. MHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda orta üstte ve sağ alt köşede yayımlandığı gözlenmiştir. BDP'nin Bağımsız Adaylarının yer aldığı haberlerin ise, en fazla oranda orta altta ve tam ortada yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 30: Yeniçağ'da haberlerin sayfa içindeki yeri

HABERLERİN SAYFA İÇİNDEKİ YERİ	Yeniçağ'da Tayyip Erdoğan		Yeniçağ'da Kemal Kılıçdaroğlu		Yeniçağ'da Devlet Bahçeli		Yeniçağ'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Sürmanşet			6	11.1	9	13.5		
Manşet	1	2.5			5	7.5		
Sağ Üst Köşede	6	14.7	3	5.6	6	9	1	25
Sağ Alt Köşede	4	9.8	3	5.6	1	1.5	1	25
Sağ Ortada	4	9.8	7	12.9	4	5.9		
Orta Üstte	5	12.1	2	3.7	3	4.4		
Orta Altta	14	34	4	7.4	3	4.4		
Tam Ortada	2	4.9	19	35.2	12	18		
Sol Üst Köşede	3	7.3	6	11.2	5	7.4		
Sol Alt Köşede	2	4.9	2	3.7	2	3	2	50
Sol Ortada			2	3.7	11	16.4		
Tüm Sayfayı Kaplıyor					6	9		
Toplam	41	100	54	100	67	100	4	100

AKP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda orta alt köşede, sağ üst köşede, sağ alt köşede ve sağ ortada yayımlandığı belirlenmiştir. CHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda tam ortada, sağ ortada, sürmanşette ve sol üst köşede yayımlandığı görülmüştür. MHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda tam ortada, sol ortada, sürmanşette ve sağ üst köşede veya tam sayfa olarak yayımlandığı gözlenmiştir. BDP'nin Bağımsız Adaylarının yer aldığı haberlerin en fazla oranda sol alt köşede yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 31: Hürriyet'te haberlerin sayfa içindeki yeri

HABERLERİN SAYFA İÇİNDEKİ YERİ	Hürriyet'te Tayyip Erdoğan		Hürriyet'te Kemal Kılıçdaroğlu		Hürriyet'te Devlet Bahçeli		Hürriyet'te BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Sürmanşet					1	2.2		
Manşet								
Sağ Üst Köşede	4	7.5	3	4.7	4	8.9		
Sağ Alt Köşede	7	13.2	10	15.3	9	20	1	25
Sağ Ortada	2	3.8	3	4.7	3	6.7		
Orta Üstte	2	3.8	6	9.2	6	13.3	1	25
Orta Altta	9	17	20	30.8	4	8.9		
Tam Ortada	13	24.5	12	18.4	8	17.8		
Sol Üst Köşede	2	3.8	2	3.1	1	2.2		
Sol Alt Köşede	5	9.4	2	3.1	3	6.7	2	50
Sol Ortada	2	3.8	6	9.2	4	8.9		
Tüm Sayfayı Kaplıyor	7	13.2	1	1.5	2	4.4		
Toplam	53	100	65	100	45	100	4	100

AKP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda tam ortada, orta altta, sağ üst köşede veya tam sayfa olarak yayımlandığı belirlenmiştir. CHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda orta altta, tam ortada ve sağ alt köşede yayımlandığı görülmüştür. MHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ alt köşede, tam ortada ve orta üstte yayımlandığı gözlenmiştir. BDP'nin Bağımsız Adaylarının yer aldığı haberlerin en fazla oranda sol alt köşede yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 32: Zaman'da haberlerin sayfa içindeki yeri

HABERLERİN SAYFA İÇİNDEKİ YERİ	Zaman'da Tayyip Erdoğan		Zaman'da Kemal Kılıçdaroğlu		Zaman'da Devlet Bahçeli		Zaman'da BDP'nin Bağımsız Adayları	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Sürmanşet	2	3.7						
Manşet	3	5.4						
Sağ Üst Köşede	5	9	5	12.1	7	28		
Sağ Alt Köşede	2	3.6	12	29.3	4	16	2	28.6
Sağ Ortada	6	11	2	4.9	1	4	1	14.2
Orta Üstte	8	14.6	2	4.9	3	12		
Orta Altta	1	1.8	2	4.9	2	8	2	28.6
Tam Ortada	6	11	2	4.9	1	4		
Sol Üst Köşede	7	12.7	5	12.1	4	16		
Sol Alt Köşede	4	7.2	9	22			2	28.6
Sol Ortada	8	14.6	2	4.9	3	12		
Tüm Sayfayı Kaplıyor	3	5.4						
Toplam	55	100	41	100	25	100	7	100

AKP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda orta üstte, sol ortada, sol üst köşede, sağ ortada ve tam ortada yayımlandığı belirlenmiştir. CHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ alt köşede, sol alt köşede, sağ üst köşede ve sağ alt köşede yayımlandığı görülmüştür. MHP liderinin iletilerinin yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ üst köşede, sağ alt köşede ve sol üst köşede yayımlandığı gözlenmiştir. BDP'nin Bağımsız Adaylarının yer aldığı haberlerin en fazla oranda sağ alt köşede, orta altta ve sol alt köşede yer aldığı belirlenmiştir.

Tablo 33: Haberde ana başlığın içeriksel özellikleri

Haberde Ana Başlığın İçeriksel Özellikleri (Siyasi liderin haber başlığında yer alan iletileri dikkate alınmamıştır).	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Nesnel	77	66.9	24	20.3	32	23.9	21	21.9
Nesnel değil	38	33.1	94	79.7	102	76.1	75	79.1
Toplam	115	100	118	100	134	100	96	100

Elde edilen bulgular; Cumhuriyet Gazetesinin diğer gazetelere göre, haberlerini büyük oranda nesnel ana başlıkla verdiğini göstermektedir. Yeniçağ, Hürriyet ve Zaman gazetelerindeki haberlerin ana başlıklarının ise, ağırlıklı olarak nesnel olmadığı belirlenmektedir.

Tablo 34: Gazetelerin haberde fotoğraf kullanımı

Haberde Fotoğraf Kullanımı	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Fotoğraflı	127	82	152	91.6	127	76	84	65.6
Fotoğrafsız	28	18	14	8.4	40	24	44	34.4
Toplam	155	100	166	100	167	100	128	100

Haberlerinde en fazla oranda fotoğraf kullanan gazetenin Yeniçağ Gazetesi olduğu belirlenmektedir. Onu bir fikir gazetesi olan Cumhuriyet ile popüler gazetecilik yönelimi de olan Hürriyet Gazetesi ve fikir gazetesi özelliği gösteren Zaman Gazetesi izlemektedir.

Tablo 35: Fotoğrafın rengi

Haberde Fotoğrafın Rengi	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Siyah / Beyaz	74	58.3	115	75.7	9	7.1	58	69
Renkli	53	41.7	37	24.3	118	92.9	26	31
Toplam	127	100	152	100	127	100	84	100

Elde edilen bulgular; Cumhuriyet, Yeniçağ ve Zaman gazetelerinin ağırlıklı olarak renksiz, Hürriyet Gazetesinin ise, popüler gazetecilik yönelimine uygun olarak renkli fotoğraf kullandığını göstermektedir.

Tablo 36: Fotoğrafların içerik özelliği

Haberde Fotoğrafın İçerik Özelliği	CUMHURİYET		YENİÇAĞ		HÜRRİYET		ZAMAN	
	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)	SAYI	ORAN (%)
Siyasal Lider Tek Başına	35	27.5	26	17.1	36	28.3	19	22.7
Siyasal Lider Miting Alanında	87	68.5	118	77.6	85	67	59	70.2
Diğer	5	4	8	5.3	6	4.7	6	7.1
Toplam	127	100	152	100	127	100	84	100

Elde edilen bulgular; tüm gazetelerde siyasi liderlerin ağırlıklı olarak miting alanından geniş kitlelerin de görüldüğü fotoğraflarına yer verildiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Alver, Fusun (2011). Gazetecilik Bilimi ve Kuramları. Gazetecilik Kuram Tasarımlarını Türkiye'deki Gazetecilik Sistemi ve Uygulamalarıyla Sınama Denemesi. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Atılğan, Semra (2009). Türk Basımında Fikir İşçileri ve Yasal Hakları. İstanbul: BAS-HAŞ. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- Beichelt, Timm; Chotuj, Bozena; Rowe, Gerard; Wagener, Hans-Jürgen (2006). Europa Studien: Eine Einführung Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Böhnisch, Lothar; Arnold, Helmut; Schröder Wolfgang (1999). Sozial Politik. Eine sozialwissenschaftliche Einführung. Weinheim / München: Juventa Verlag.
- Böhnisch, Lothar; Schröder, Wolfgang (2007). Politische Paedagogik. Eine problemorientierte Einführung. Weinheim / München: Juventa Verlag.
- Buğra, Ayşe (2010). Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye'de Sosyal Politika. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Eichenhofer, Eberhard (2007). Sozialrecht. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Fritzsche, Karl Peter (2004). Menschenrechte. Paderborn: Verlag Ferdinand Schöningh.

- Giddens, Anthony (2000). Üçüncü Yol- Sosyal Demokrasinin Yeniden Dirilişi. Çeviren: Mehmet Özay. İstanbul: Birey Yayınları.
- Giddens, Anthony (2001). Üçüncü Yol ve Eleştirileri. Çeviren: Süleyman Nihat Şad. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Gül Sallan, Songül (2006). Sosyal Devlet Bitti. Yaşasın Piyasa. Ankara: Ebabil Yayıncılık.
- Hansen, Hendrik (2008). Politik und wirtschaftlicher Wettbewerb in der Globalisierung. Kritik der Paradigmendiskussion in der Internationalen Politischen Ökonomie. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Heimann, Eduard (1980). *Soziale Theorie des Kapitalismus: Theorie der Sozialpolitik*. Frankfurt am Main: Suhrkamp
- Kaufmann, Franz-Xaver (2009). Sozialpolitik und Sozialstaat: Soziologische Analysen. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Koray, Meryem (2008). Sosyal Politika. Ankara: İmge Kitabevi.
- Merten, Klaus. (1995). Inhaltsanalyse. Opladen: Westdeutscher Verlag GmbH.
- Sönmez, Mustafa (2003). Filler ve Çimenler. Medya ve Finans Sektöründe Doğan / Anti-Doğan Savaşı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Talas, Cahit (1992). Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Topuz, Hıfzı (2003). II. Mahmud'dan Holdinglere Türk Basın Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ulagay, Osman (1984). 24 Ocak Deneyimi Üzerine. İstanbul: Hil Yayınları.

Makaleler

- Boratav, Korkut (2005). "İktisat Tarihi (1981-2002)". Sina Akşin (der.). Bugünkü Türkiye. 1980-2003. Türkiye Tarihi. Cilt V. İstanbul: Cem Yayınevi. 187-246.
- Buğra, Ayşe; Keyder, Çağlar (2010). "Önsöz". Ayşe Buğra; Çağlar Keyder (der.). Sosyal Politika Yazıları. İstanbul: İletişim Yayınları. 7-17.
- Castel, Robert (2009). "Die Wiederkehr der sozialen Unsicherheit". Robert Castel; Klaus Dörre (der.). Prekariät, Abstieg, Ausgrenzung. Die soziale Frage am Beginn des 21. Jahrhunderts. Frankfurt am Main: Campus Verlag. 21- 34.
- Evers, Adalbert; Heinze, Rolf G. (2008). "Sozialpolitik: gefahren der Ökonomisierung und Chancen der Entgrenzung". Adalbert Evers; Rolf G. Heinze (der.). Sozialpolitik. Ökonomisierung und

Entgrenzung. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. 9- 13.

- Kleinman, Mark (2010). "Kriz mi? Ne Krizi? Avrupa Refah Devletlerinde Süreklilik ve Değişim". Çeviren: Burcu Yakut-Çakar; Utku Barış Balaban. Ayşe Buğra; Çağlar, Keyder (der.). Sosyal Politika Yazıları. İstanbul: İletişim Yayınları. 159-193.
- Löffelholz, Martin (2004). "Theorien des Journalismus. Eine historische, metatheoretische und synoptische Einführung". Martin Löffelholz (der.). Theorien des Journalismus. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften. 17-63.
- Özdem, Füsün (2010). "Avrupa Birliği Sosyal Politikası ve Türkiye'nin Uyumu". Yardım ve Dayanışma. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Araştırma Dergisi. Yıl: 1. Cilt: 1. Sayı: 1. Ankara. 17-28.
- Riedel, Eibe (1999). "Der internationale Menschenrechtsschutz. Eine Einführung". Bundeszentrale für politische Bildung (der.). Menschenrechte. Dokumente und Deklarationen. Bonn. 11-36.
- Soysal, Tamer (2003). "Birleşmiş Milletler İkiz Sözleşmeleri ve Self Determination İlkesi". Türk Hukuk Dergisi. Aralık Sayısı. 8-13.
- Toprak, Zafer (2005). "İktisat Tarihi". Sina Akşin (der.). Osmanlı Devleti. 1600-1908. Türkiye Tarihi. Cilt III. İstanbul: Cem Yayınevi. 219-271

Raporlar

- Europäischer Rat (2000). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Lissabon). 23. und 24. März 2000.
- Europäischer Rat (2001a). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Stockholm). 23. und 24. März 2001.
- Europäischer Rat (2001b). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Göteborg). 15. und 16. Juni 2001.
- Europäischer Rat (2001c). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Laeken). 14. und 15. Dezember 2001.
- Europäischer Rat (2005). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Brüssel). 22. und 23. März 2005.
- Europäischer Rat (2006a). Schlussfolgerungen des Vorsitzes (Brüssel). 23. und 24. März 2006.
- Europäischer Rat (2006b). Gemeinsame Stellungnahme des Ausschusses für Sozialschutz und des Ausschusses für Wirtschaftspolitik zur Mitteilung der Kommission "Zusammenarbeiten, zusammen mehr erreichen: ein neuer Rahmen für die offene Koordinierung der Sozialschutzpolitik und der Eingliederungspolitik in der Europäischen Union". 6801 / 06, vom 27.02.2006.

İnternet Sitesi

<http://www.admin.ch/ch/d/sr/i1/0.103.1.de.pdf>. 06.08.2011. saat 10.45

<http://www.medyatava.com/tiraj.asp>.18.06.2011. saat 11.15.

Gazeteler

Cumhuriyet Gazetesi, 1 Mayıs – 10 Haziran 2011.

Hürriyet Gazetesi, 1 Mayıs – 10 Haziran 2011.

Yeniçağ Gazetesi, 1 Mayıs – 10 Haziran 2011.

Zaman Gazetesi, 1 Mayıs – 10 Haziran 2011.